

รายงานการวิจัย

คุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

ปี 2545

Quality of Community Development Graduates of the 2002 Curriculum

คณะผู้วิจัย

ดร.สุภัศตรา เก้าประดิษฐ์ ทรัพย์ชุกุล	หัวหน้าโครงการ
ดร.ประจักษ์ น้าประสานไทย	นักวิจัยร่วม
ผศ.ดร. เรวัต แสงสุริยงค์	นักวิจัยร่วม
ผศ.ดร.บุญเชิด หนูอิม	นักวิจัยร่วม
ผศ.ดร.สุนทร สุวรรณละออง	นักวิจัยร่วม
อาจารย์พรทิพย์ พันธุ์ยุรา	นักวิจัยร่วม
อาจารย์รัตนา วิงวอน	นักวิจัยร่วม
อาจารย์กนกพร ตันวัฒน์	นักวิจัยร่วม
อาจารย์สุธิดา แจ้งประจักษ์	นักวิจัยร่วม

AG009812b

20 พ.ย. 2556

329332

๕๐160624

เริ่มบริการ

21 ก.พ. 2557

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก ภาควิชาสังคมวิทยา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยคณะดำเนินการวิจัยคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาชุมชน ปี 2545 ขอแสดงความขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นแหล่งทุนในการสนับสนุนงานวิจัยนี้ให้สำเร็จเป็นรูปธรรม

ขอขอบคุณบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อทีมวิจัย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของสังคม ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณทีมงานที่ร่วมการวิจัยทั้งใน การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ รวมถึงการสังเคราะห์ข้อมูล ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง คุณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารวมชน ปี 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตและเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทที่มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรงและประเภทที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นบัณฑิต และผู้ปกครอง โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่ง ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารวมชน ปี 2545 ในมิติของนิสิต-คุณภาพของบัณฑิตทั้งด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง แต่มีบางประเด็นที่นิสิตบางคนให้คะแนนอยู่ในระดับน้อยมากถึงต้องปรับปรุง เช่น ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร โดยเฉพาะเรื่องการผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ด้านอาจารย์มีระดับมาก โดยเฉพาะเรื่อง มีการวัดผลและประเมินผลอย่างยุติธรรม ในมิติของผู้ปกครอง ซึ่งคุณภาพของบัณฑิตทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากขึ้นไป ยกเว้นเรื่องความสามารถในการประเมินผลงานและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต ในด้านหลักสูตร นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับมากขึ้นไปเกือบทุกข้อ ในด้านอาจารย์ นิสิตประเมินระดับมากในด้าน พฤติกรรมการสอน รูปแบบการสอนที่อาจารย์รายวิชาเอกรู้ และคุณลักษณะของอาจารย์ และในด้านนิสิต - ด้านรูปแบบการเรียนของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์ พบว่านิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนมากขึ้นในเรื่องรูปแบบการเรียนแบบฟังพา แบบร่วมมือ และแบบอิสระ - ด้านการใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญาพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ให้น้ำหนักคะแนนที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนมากที่สุด และน้ำหนักคะแนนที่น้อยที่สุดคือการทำงาน Part time และ 3) เปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารวมชนปี 2545 ทั้งสามประเภทคือ ประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทที่มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรงและประเภทที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าคุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพของบัณฑิตทั้งสามประเภทไม่มีความแตกต่างกัน

Abstract

The research objectives of Quality of Community Development Graduates of the 2002 Curriculum were to evaluate the quality of community development graduates, to explore the teaching factors affecting the graduates' quality and to compare the graduates' quality of three types: the university's special project, the university's direct admission and the central entrance examination. The sample consisted of graduates and their parents. The quantitative and qualitative methods were used in this study. The results were as follows.

1) Quality of B.A. degree graduates in community development of the 2002 curriculum. The students' dimension: Both of the teaching quality and the graduates' quality were at a high level for almost every issues. However the issues which were at a low or should be improved level were teaching technique and the course curriculum, especially the production of graduates to meet the needs of the labor market. The instructor performance was at a high level, particularly having the rational assessment and evaluation. The parents' dimension: The quality of graduates in terms of knowledge, performance, working skills, personality and morality were at a high level, except the ability in evaluating performance and the ability to use the English language were at the moderate level.

2) Teaching factors affecting quality of the graduates. The curriculum: Most graduates scored high level almost all issues. The Lecturers: the graduates evaluated teaching behaviors, teaching styles, and teacher characteristics at high level. The graduates: the students' learning styles as perceived by the teacher were at high level for the methods of dependency, cooperative and independent learning. The issue of time use during study found that most graduates scored class attention at a high level while evaluated working part time at lowest level.

3) Comparing the graduates' quality of three types: the university's special project, the university's direct admission and the central entrance examination. The study found the teaching quality and the quality of the graduates of those three types had no statically significant differences.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
ข้อตกลงเบื้องต้น	2
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน	4
นโยบายการพัฒนาการศึกษา.....	5
แนวคิดที่เกี่ยวกับบัณฑิต.....	23
แนวคิดผู้ใช้บัณฑิต.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	39
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
ข้อจำกัดในการวิจัย	44
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ส่วนที่ 1 คุณภาพบัณฑิต: มิติของนิสิต	46
ส่วนที่ 2 คุณภาพบัณฑิต: มิติของผู้ปกครอง.....	54
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์คุณภาพของบัณฑิต.....	58
ส่วนที่ 4 สรุปผลการศึกษา.....	65
ส่วนที่ 5 ข้อมูลการสัมภาษณ์.....	66
บทที่ 5 บทสรุป	
สรุปผลการศึกษา	68

สารบัญ (ต่อ)

อภิปรายผลการศึกษา.....	69
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	75
แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชา คุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545	
แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต คุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545	
แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง คุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1.1 ค่าแจกแจงความถี่ด้านสถานการณ์เป็นนิสิตของนิสิต.....	46
4.1.2 ค่าแจกแจงความถี่ด้านสถานการณ์ประกอบอาชีพของนิสิต.....	47
4.1.3 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านหลักสูตรมิตินิสิต.....	48
4.1.4 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านอาจารย์มิตินิสิต.....	48
4.1.5 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านนิสิตมิตินิสิต.....	50
4.1.6 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านความรู้ความสามารถใน การปฏิบัติงานมิตินิสิต.....	51
4.1.7 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงานมิตินิสิต.....	52
4.1.8 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านบุคลิกภาพในการ ปฏิบัติงานมิตินิสิต.....	52
4.1.9 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมมิตินิสิต.....	53
4.2.1 ค่าแจกแจงความถี่สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครอง.....	54
4.2.2 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านความรู้ความสามารถใน การปฏิบัติงานมิตินิสิตของผู้ปกครอง.....	55
4.2.3 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงานมิตินิสิต ของผู้ปกครอง.....	56
4.2.4 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านบุคลิกภาพใน การปฏิบัติงานมิตินิสิตของผู้ปกครอง.....	56
4.2.5 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมมิตินิสิต ของผู้ปกครอง.....	57
4.3.1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์การกระจายของคุณภาพ บัณฑิตในมิตินิสิต.....	58
4.3.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์การกระจายของคุณภาพ บัณฑิตในมิตินิสิตของผู้ปกครอง.....	59
4.3.3 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิต จำแนกตามรุ่น.....	60
4.3.4 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิต จำแนกตามประเภทการสอบเข้า.....	60
4.3.5 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิต จำแนกตามอันดับที่เลือกเข้า.....	61
4.3.6 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิต จำแนกตามอาชีพปัจจุบัน.....	61
4.3.7 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิต จำแนกตามการได้งานทำ.....	62
4.3.8 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิต จำแนกตามการทำงานตรงกับ สาขาวิชาที่เรียน.....	63
4.3.9 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิตของผู้ปกครอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	63
4.3.10 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิตินิสิตของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ.....	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

4.3.10	เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ.....	64
4.3.11	เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้.....	64

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	39

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการวิจัย

ในช่วงกว่า 4 ทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เนื่องจากรัฐบาลได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศ ในการนี้ รัฐบาลได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติขึ้น เป็นแผนแม่บทในการดำเนินงานด้านการศึกษาของประเทศ การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงได้รับการกำหนดจุดมุ่งหมาย นโยบาย และมาตรการในการจัดการ ศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศไว้ในแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) มาจนถึงฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) โดยรัฐบาลถือว่า สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนและทรัพยากรทางปัญญาระดับสูงที่สำคัญของประเทศ การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการออกไปรับใช้สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นภารกิจอันสำคัญยิ่งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในอันที่จะส่งเสริมและเกื้อกูลต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลก และจากการที่กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ในช่วงกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจการค้าอย่างรุนแรง หลายฝ่ายจึงยิ่งคาดหวังบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนากำลังคนที่มีศักยภาพและสมรรถนะในการแข่งขันให้เข้าสู่ระบบให้มากยิ่งขึ้น การอุดมศึกษาไทยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อเตรียมผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้ทันต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ทั้งในเชิงตอบสนองต่อความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อสนองตอบพลวัตตลาดแรงงานดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นชัดเจนในงานวิจัยเชิงนโยบายหลายเรื่องในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงนโยบายในโครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาวของทบวงมหาวิทยาลัย (ปัจจุบันคือ สำนัก งานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติ หรือ สกอ.) อาทิ การคาดคะเนกำลังคนระดับปริญญา การศึกษาตลาดแรงงานของบัณฑิตในเชิงพฤติกรรม ตลอดจนแนวโน้มพัฒนาการของโลกและประเทศในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อทิศทางการผลิตกำลังคน แรงผลักดันดังกล่าวนำมาสู่การเคลื่อนไหวที่สำคัญตามมาอีกหลายเรื่อง อาทิ โครงการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนทางวิทยาศาสตร์ และโครงการเร่งรัดการผลิตบัณฑิตในสาขาขาดแคลนของทบวงมหาวิทยาลัย กระแสความคิดดังกล่าวนี้ นับได้ว่ามีอิทธิพลในการนำสถาบันอุดมศึกษาเข้าไปสัมผัสกับตลาดแรงงานอย่างใกล้ชิดมากขึ้นตราบนับปัจจุบัน

การประเมินคุณภาพบัณฑิต ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินหลักสูตร ที่สะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีการในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการประเมินคุณภาพบัณฑิต จะทำให้สถาบันการศึกษาทราบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น มีส่วนใดที่ควรคงไว้ ส่วนใดที่ควรปรับปรุง นอกจากนี้การประเมินคุณภาพบัณฑิต ยังช่วยให้สถาบันการศึกษาทราบว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาออกไปมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่ บัณฑิตมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง ข้อมูลที่ได้จากการประเมินคุณภาพบัณฑิต จะสะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายในการวางแผน

การศึกษา การปรับปรุงหลักสูตร ตลอดจนการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติซึ่งเป็นผู้ใช้บัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในฐานะ “หน่วยผลิต” บัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนออกไปรับใช้สังคมตั้งแต่เปิดหลักสูตรปีพ.ศ.2538 ปรับปรุงหลักสูตรครั้งที่ 1 ปี พ.ศ.2541 และฉบับปรับปรุงใหม่เริ่มใช้ปี พ.ศ.2545 โดยมีนิสิตรุ่นละประมาณ 30 คนซึ่งบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ทำงานทั้งในส่วนภาครัฐ เช่น กรมพัฒนาชุมชน ทหาร ตำรวจ เป็นต้น ภาคเอกชนโดยส่วนใหญ่จะทำงานในแผนกทรัพยากรมนุษย์หรือการฝึกอบรม นอกจากนี้มีทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิกระจกเงา กลุ่มละครมะขามป้อม เป็นต้น และบัณฑิตบางส่วนได้ทำการศึกษาต่อในด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนาสังคม การจัดการภาครัฐและเอกชน การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จากข้อมูลที่ผ่านมาจะพบว่า บัณฑิตที่จบไปส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานด้านพัฒนาชุมชนที่ตรงสาขาที่ตนสำเร็จมาแต่เป็นลักษณะการใช้ความรู้ในสาขานำไปประยุกต์ในการทำงานด้านสังคมที่เกี่ยวข้อง ทางภาควิชาฯ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ปี2545
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ปี 2545
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545 ประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทที่มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรงและประเภทที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545 ด้วยการประเมินจากความคิดเห็นของบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และผู้ปกครองของบัณฑิต โดยเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาพฤษภาคม 2553 – เมษายน 2554

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยความเต็มใจและตามความคิดเห็นที่แท้จริงของตนเอง
2. ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความตระหนักและมีความสนใจในคุณภาพ ประสิทธิภาพและความรู้ความสามารถในการทำงานของบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ปี 2545
2. ได้ทราบปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ปี 2545
3. ได้ทราบคุณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ปี 2545 ทั้งประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทมหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรงและประเภทสอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย
4. สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพบัณฑิตและหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน
5. สามารถใช้รายงานการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนและบัณฑิตสาขาอื่นในอนาคตได้

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด

1. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
2. นโยบายการพัฒนาศึกษา
 - 2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10
 - 2.2 นโยบายการประกันคุณภาพภายใน (สกอ)
 - 2.3 นโยบายการประกันคุณภาพภายนอก (สมศ)
3. แนวคิดที่เกี่ยวกับบัณฑิต
 - 3.1 คุณภาพและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
 - 3.2 3 Q กับคุณภาพบัณฑิตที่พึงประสงค์
 - 3.3 บัณฑิตไทยในแนวพระราชดำริ
4. แนวคิดผู้ใช้บัณฑิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

หลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนเริ่มเปิดใช้เมื่อปีการศึกษา 2538 มีการปรับปรุงครั้งที่ 1 เมื่อปีการศึกษา 2541 และได้มีฉบับปรับปรุงใหม่เริ่มใช้เมื่อปีการศึกษา 2545 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยเหตุผลของการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจในปัจจุบัน ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม อย่างผู้มีความรู้ความสามารถ โดยรายละเอียดสำคัญของหลักสูตรมีดังนี้

ชื่อหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)

ชื่อย่อ ศศ.บ.(การพัฒนาชุมชน)

ปรัชญา

มุ่งหวังให้บัณฑิตมีคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ในงานพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในด้านพัฒนาชุมชน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน
2. เพื่อให้บัณฑิตมีความคิด มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถปฏิบัติงาน ประสานงานการพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อให้บัณฑิตสามารถศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้วางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
4. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถนำเอาเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเหมาะสม

จำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 135 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น หมวดวิชาศึกษาทั่วไปจำนวน 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 99 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต จำนวนนิสิตที่รับเข้าศึกษาในหลักสูตรและจำนวนที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษา ประมาณ 30 คนต่อปีการศึกษา โดยรายละเอียดของการบริหารการศึกษาเป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยบูรพาว่าด้วยการศึกษาภาคปกติชั้นปริญญาตรี พ.ศ.2541 (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545)

2. นโยบายการพัฒนาการศึกษา

2.1 การพัฒนาศักยภาพของคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นก้าวแรกของการนำวิธีการใหม่ในการพัฒนาประเทศมาใช้เพื่อจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคมให้สามารถบรรลุถึงสภาวะอันพึงปรารถนาของคนไทยทั้งชาติในอนาคต การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้เริ่มต้นจากการเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่มสาขาอาชีพและภูมิภาคของประเทศเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวางตั้งแต่การเริ่มจัดทำแผน แทนการกำหนดแผนจากภาคราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวอย่างแต่ก่อน ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเปิดศักราชกระบวนการวางแผนที่เน้นสร้างความร่วมมือร่วมใจกันผนึกกำลังอย่างสมานฉันท์ของคนในชาติ

แนวคิดของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีต ได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาได้มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อการส่งออก โดยอาศัยความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ขยายฐานการผลิตเพื่อสร้างรายได้และการมีงานทำซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในช่วงเวลานั้น อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและความเจริญทางด้านวัตถุที่มากขึ้น มิได้หมายความว่าคนไทยและสังคมไทยจะมีความสุขสมบูรณ์พูนสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ตึงตังและเรียบง่ายของสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนไปพร้อม ๆ กับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และความไม่มั่นคงของครอบครัว ชุมชน และสังคม การพัฒนาที่ทำหยาบต่อการอยู่รอดของระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของสังคมไทยในอนาคต คือ การพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนไทยให้สามารถมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ที่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของชาติในที่สุด ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้ปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งเน้นหลักของการพัฒนาแต่เพียงอย่างเดียวมาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผนจากการแยกส่วนรายสาขาเศรษฐกิจหรือสังคมที่ขาดความเชื่อมโยงเกื้อกูลต่อกัน มาเป็นการพัฒนาแบบรวมส่วนหรือบูรณาการเพื่อให้เป็นแผนพัฒนาฯ ที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศอย่างแท้จริง ทำให้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้มียุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาศักยภาพของคนขึ้น การพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยไปจนตลอดชีวิต ให้สามารถคิด วิเคราะห์บนหลัก

ของเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้าง สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ตลอดจนมีประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตสูงขึ้น และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพของคนได้มีการมุ่งพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และฝีมือแรงงานของคน สำหรับการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษานั้น เป็นการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีมากขึ้นทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพและปริมาณกำลังคนระดับกลางและระดับสูงไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและมีมาตรฐาน

1.1 ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีอิสระในการบริหารจัดการ มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางของการผลิตบัณฑิตทั้งภาครัฐและเอกชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้จากทั้งภายในและภายนอกมากขึ้น

1.2 พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศตลอดทั้งการรวมกลุ่มคณาจารย์สาขาขาดแคลนเพื่อเป็นทรัพยากรด้านการเรียนการสอนร่วมกัน ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.3 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการสอนทางไกล เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนอาจารย์และสนับสนุนการกระจายโอกาสการอุดมศึกษาไปยังภูมิภาคอย่างมีคุณภาพตามความพร้อมของแต่ละสถาบันการศึกษา

1.4 เร่งรัดและขยายการผลิตวิศวกร ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และบุคลากรในสาขาขาดแคลนอื่น ๆ เช่น บัญชี การเงินการธนาคาร และการประกันภัยโดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น พร้อมทั้งใช้กลไกราคามากำหนดต้นทุนการฝึกอบรมในสาขาที่ตลาดแรงงานมีความต้องการสูง

2. การเสริมสร้างศักยภาพคนด้านการวิจัยและพัฒนา

2.1 สนับสนุนให้มีการสร้างองค์ความรู้และฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐานอย่างกว้างขวาง

2.2 สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวิจัยและการสังเคราะห์งานวิจัยอย่างกว้างขวางทั้งการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจอุตสาหกรรมมากขึ้น

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมนักวิจัยและเครือข่ายการวิจัยที่เชื่อมโยงกับนักวิจัยต่างประเทศ

2.4 พิจารณาปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเข้ามาในราชอาณาจักร และการทำงานของคนต่างประเทศในราชอาณาจักรเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศหรือการให้ชาวต่างประเทศเข้ามาช่วยเหลือการพัฒนากำลังคนสาขาขาดแคลนในประเทศไทย

3. การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 ยกระดับความรู้พื้นฐานของคนงานในสถานประกอบการทุกแห่งให้มีความรู้ขั้นต่ำอย่างน้อยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมการใช้สื่อทุกรูปแบบในการเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานที่อยู่ในเขตชนบทห่างไกล

3.2 สนับสนุนการพัฒนาาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน ให้มีประสิทธิภาพและสามารถชี้้นำการผลิตกำลังคนได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

3.3 พัฒนาระบบการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกำลังแรงงานที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมและกลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการอื่น ๆ

3.4 ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมทักษะในด้านบริหารจัดการและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำทางธุรกิจในชุมชน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสตรี ตลอดจนทั้งการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพอิสระและการรับช่วงเหมาแก่แรงงานที่ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการสาขาต่าง ๆ

3.5 สนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของบุคลากรด้านการฝึกอบรมในสาขาต่าง ๆ ให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูงขึ้น

3.6 ขยายงานด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานสาขาต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานสากลอย่างเพียงพอและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการการศึกษาและฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ โดย

1. สนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความคล่องตัว และเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในกระบวนการคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานด้วยกันและติดตามประเมินผลร่วมกัน พร้อมๆ กับการผ่อนคลายนโยบาย ข้อบังคับต่างๆ

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการวางแผนในลักษณะแผนงานที่มีเครือข่ายการดำเนินงานที่เชื่อมโยงประสานกันอย่างชัดเจน ให้เป็นกรอบและแนวทางในการประสานการปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนและเป็นการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชน และองค์กรประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงานอย่างมีคุณภาพในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกระดับ โดยทบทวนบทบาทและนโยบายของรัฐให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนอย่างเหมาะสม ควบคู่กับการเร่งรัดและประชาสัมพันธ์กองทุนเงินกู้เพื่อจัดตั้งสถาบันการศึกษา และการฝึกอบรมโดยภาคเอกชน รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบและลดขั้นตอนการดำเนินงานให้จูงใจภาคเอกชนมากขึ้น

4. สนับสนุนการนำกลไกตลาดมาใช้ในการผลิตกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการปรับปรุงระบบการให้ทุนการศึกษาและการเร่งรัดให้เงินกู้เพื่อการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

5. ส่งเสริมและสนับสนุนการระดมพลังจากทุกส่วนในสังคมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.1 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้ทำหน้าที่ผลิตและเผยแพร่สื่อทุกชนิด ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อการนำไปเผยแพร่อย่างถูกต้อง

5.2 สนับสนุนการจัดเครือข่ายการเรียนรู้ โดยพัฒนาความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนอย่างจริงจัง

5.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง โดยการพัฒนากระบวนการสื่อสารสนเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ทันสมัยและถูกต้อง สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

แนวทางการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมจะต้องคำนึงถึงการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาผสมผสานกับจุดเด่นของสังคมไทยที่มีความเปิดกว้างและยืดหยุ่นบนพื้นฐานวัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการและกลไกเพื่อระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการสร้างภูมิคุ้มกันให้คนทั้งประเทศ และเสริมสร้างขีดความสามารถจากฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งและรู้เท่าทันโลกเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน การกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองและการแข่งขันในระยะยาว

ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยทุกคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกทางสังคมทุกระดับ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว องค์กรทางศาสนา องค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สื่อมวลชนและประชาชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลังปัญญา ศีลธรรมและวัฒนธรรมของคนไทย รวมทั้งพัฒนาการบริหารจัดการหลักประกันทางสังคมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมประชาชนทุกคนและพัฒนาระบบโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและพึ่งตนเองได้ในระยะยาว ตลอดจนเสริมสร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนากลไกที่ทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 มีแนวทางในการพัฒนาโดยมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาครูที่มีอยู่ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการผลิตครูเพื่อให้คนดี คนเก่ง มาเป็นครู โดยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิชาการและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่มีระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐานทุกชั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่อง

2. จัดให้มีระบบและกลไกส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานดีเด่นด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้อย่างมีความสุข และครูภูมิปัญญาไทยที่ได้รับการยกย่องเชิดชูและมีกองทุนสนับสนุนให้สามารถขยายผลงานได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

3. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ได้ทดลองปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจสามารถแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองที่นำไปสู่การรู้จักคิด วิเคราะห์ กลั่นกรองเลือกรับข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมใหม่ ๆ อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่กับการปรับปรุงวิธีการสอบและการวัดผลให้สะท้อนถึงความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาของนักเรียนนักศึกษา

4. ปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น รวมทั้งเนื้อหาสาระทางด้านศีลธรรม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง

5. สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันทางศาสนา มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพ และความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

6. ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเสริมสร้างพื้นฐานความคิดตามหลักวิทยาศาสตร์ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนควบคู่กับการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนและประชาชนมีวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งการแก้ไขปัญหาสังคม

7. ใช้สื่อเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบให้กระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

8. ผลิตและพัฒนาบุคลากรและนักวิจัย โดยเฉพาะในสาขาที่มีศักยภาพสูงและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร การแพทย์และสาธารณสุข พลังงาน เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

9. เสริมสร้างความพร้อมของสถาบันการศึกษาและฝึกรวมทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านระบบการเรียนการสอนและหลักสูตร และด้านบุคลากรให้ได้มาตรฐานและเป็นสากลมากขึ้น เพื่อสนับสนุนบทบาทของประเทศในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการของภูมิภาค

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจาก “คน” เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคน ในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ

ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ “คุณธรรม” ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข ขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ มีเสถียรภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

แนวทางการพัฒนา

เพื่อให้เป็นไปตามพันธกิจในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในระยะ 5 ปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ตามความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ในขณะเดียวกัน มุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีสุขภาวะที่ดี ควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงาน และเร่งผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการองค์ความรู้

1. การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ โดย

1.1 ผลักดันให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม เป็นคนดี ห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด มีภาวะผู้นำ อุทิศตนเพื่อส่วนรวม และมีบทบาทดูแล ตักเตือน เฝ้าระวังความประพฤติอันชั่วร้าย รวมทั้งสืบค้นคนดีในสังคม เชิดชูให้เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกกระดับ

1.2 ปลุกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เปิดโอกาสให้คนทุกวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมเรียนรู้ทำงานร่วมกันประสานประโยชน์ เช่น กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี และกิจกรรมสหกรณ์ เป็นต้น และในระดับองค์กรของทุกภาคีการพัฒนา มุ่งส่งเสริมให้มีการดำเนินงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

2. การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม ภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งทางปฏิบัติและวิชาการ โดย

2.1 พัฒนาเด็กเริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งเกิดให้เติบโตตามวัยอย่างเหมาะสมและพร้อมเรียนรู้ โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับพ่อแม่ในการดูแลสุขภาพ และพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดทั้งทางจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ฝึกให้เด็กคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เป็นระบบ รู้จัก เข้าใจ และสามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม รู้ถึงความสามารถที่ตนมีอยู่ และร่วมมือกับผู้อื่น ผ่านการเรียนรู้ร่วมกันจากประสบการณ์จริงและมีความสุขจากการเรียนรู้

2.2 พัฒนาหลักสูตรทั้งในและนอกระบบให้หลากหลายสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง ที่บูรณาการเรื่องศีลธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการลดความขัดแย้งแบบสันติวิธี เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในรากเหง้าของตน และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่จูงใจให้เด็กสนใจและใฝ่รู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ และพัฒนาคุณภาพครูให้รู้เท่าทันวิทยาการสมัยใหม่

2.3 สร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีungskีสาสายอาชีพศึกษาเพิ่มขึ้น โดยสร้างระบบเครือข่ายผู้ปกครอง การจัดบริการเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่องทั้งการซ่อมสร้าง พัฒนาระบบถ่ายโอนที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการส่งเสริมผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานและกลับสู่ภูมิลำเนาได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ โดยเพิ่มพูนความรู้ และทักษะพื้นฐานในการทำงานและจัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานสู่ระดับวิชาชีพ

3.1 เพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานเพื่อเสริมสร้างผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้นทั้งการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ แก้ปัญหา ตัดสินใจ ทำงานเป็นทีม มีจริยธรรม มีวินัยในการทำงาน สามารถรองรับ และเรียนรู้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนได้ง่ายปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และพร้อมก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

3.2 จัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีการส่งต่ออย่างเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปสู่ระดับวิชาชีพ โดย

- เสริมสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชนทุกระดับ ในการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน โดยจัดหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นที่หลากหลาย สำหรับแรงงาน เพื่อสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพและเป็นช่องทางการเปลี่ยนงานตามความถนัดเหมาะสมกับศักยภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ รวมทั้งส่งเสริมการฝึกงานในสถานประกอบการให้กว้างขวาง

- ผลักดันองค์กรต่าง ๆ ในสังคม เช่น องค์กรชุมชน สถานประกอบการ สถาบันการแพทย์ สถานสงเคราะห์ เป็นต้น ให้จัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่มุ่งจัดการเรียนขั้นพื้นฐานและวิชาการด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทย เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

- เร่งรัดการจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพในสาขาที่มีความพร้อมและสอดคล้องกับความต้องการและนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้แรงงานได้รับค่าจ้างเหมาะสมกับความรู้ ทักษะและประสบการณ์ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่กับการผลักดันการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

- สนับสนุนผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสทำงานที่เหมาะสมตามศักยภาพ โดยผลักดันให้ภาคเอกชนร่วมกับชุมชนและสถาบันการศึกษาจัดการฝึกอบรมอาชีพและสร้างงานให้ผู้ด้อยโอกาสทั้งในสถานประกอบการและอาชีพอิสระ

- จัดทำข้อมูล ข่าวสารและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพในทุกอาชีพเผยแพร่ผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ลดการถูกเอารัดเอาเปรียบและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

4. เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพในทุกสาขา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนานักวิจัย และสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิชาการทุกแขนง

4.1 ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ บนฐานการพึ่งตนเองทางวิชาการสมัยใหม่ เร่งผลิตนักวิจัยในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและของสังคมไทย เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศ โดย

- ผลักดันให้การค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพด้านต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม โดยส่งเสริมให้ครอบครัวสามารถเข้าถึงสหนาการเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมศิลป์ต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในโรงเรียนและชุมชน

- มุ่งผลิตนักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และด้านสังคมให้สามารถบริหารจัดการความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา เน้นสาขาหลัก อาทิ เทคโนโลยี พัฒนาคคน สังคม และการบริหารจัดการ และร่วมทำวิจัยกับต่างประเทศที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย

พัฒนานักวิจัยที่มีอยู่ให้มีศักยภาพ มีความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญสูงขึ้น สามารถสร้างนวัตกรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและเชิงพาณิชย์

- ปลุกฝังคุณค่าในเรื่องความไว้วางใจให้กับนักวิจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม สร้างเป็นเครือข่ายทั้งในและระหว่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ สร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจได้

- สนับสนุนให้ทำการวิจัย พัฒนาและสร้างนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับความหลากหลายทางชีวภาพ มุ่งสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพิ่ม เพิ่มผลิตภาพโดยรวม นำไปสู่การพึ่งตนเองในระยะยาว

4.2 สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิชาการทุกสาขาให้เป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการจูงใจ และกระจายแหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางในทุกภูมิภาค

- ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในทุกสาขาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่สร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ โดยผลักดันให้บริษัทข้ามชาติจัดกิจกรรมวิจัยและพัฒนาในประเทศเพิ่มขึ้น รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ ควบคู่กับการสนับสนุนการร่วมลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างฐานเทคโนโลยีของตนเอง

- กำหนดมาตรการจูงใจที่มุ่งสนับสนุนให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ยกเว้นภาษีทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนาทุกสาขา จัดให้มีกลไกจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นธรรม พัฒนาระบบการแพร่กระจาย ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี และยกย่องนักวิทยาศาสตร์ไทย นักวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ ที่มีผลงานดีเด่นให้เป็นแบบอย่างสำหรับเด็กและเยาวชน

- กระจายและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกสาขาวิชา พัฒนาและยกระดับศูนย์ ความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ สร้างเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้องในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไป

สู่ภูมิภาคและชุมชน สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

5.1 สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน โดย

- สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุกคนในสังคมไทย ให้เห็นความสำคัญและสนใจการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้”

- ปรับทัศนคติของสังคมให้ยกย่องผู้ที่ใฝ่ศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นคนที่มีคุณค่า มีความขยันหมั่นเพียรและสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

- ส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้และปรับตัวรองรับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและความรู้อย่างกว้างขวาง

5.2 พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สอดคล้องกับสภาพของเมืองและชุมชน โดย

- เปิดพื้นที่ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของคนในชุมชน โดยจัดกิจกรรมหลังเวลาเรียนในโรงเรียน ขยายหลักสูตรสำหรับคนทั่วไปในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เพิ่มการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬา

- พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นโดยสำรวจความต้องการของผู้เรียน จัดหลักสูตรที่มุ่งให้ปราชญ์ ผู้รู้ในพื้นที่เป็นผู้สอน มีหลักสูตรสำหรับ ผู้นำการเรียนรู้เพื่อให้เป็นผู้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น นักการศึกษา ผู้ฝึกกีฬา ผู้นำเยาวชน บรรณารักษ์ห้องสมุด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ อาสาสมัคร เป็นต้น และจัดทำปฏิทินการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของสาธารณชน รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5.3 ปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับทุกคน โดย

- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยกำหนดมาตรการจูงใจ อาทิ การลดหย่อนภาษีให้ภาคเอกชนที่ร่วมลงทุน และส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการ เป็นต้น ปรับปรุงกฎ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาสถานที่เรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม

- จัดระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งจัดหน่วยให้คำปรึกษาสำหรับการเรียนรู้เพื่อแนะนำการเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สนใจเรียน

6. การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของคนไทยและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย

6.1 การจัดการ พัฒนาต่อยอด ใช้ประโยชน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาให้คงอยู่และเผยแพร่สู่สากล โดย

- จัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสืบค้น ถอดความรู้/ ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้รวบรวมจัดเป็นคลังข้อมูลในชุมชน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน อาทิ การจัดทำแผนชุมชน และคุ้มครองความรู้เหล่านี้ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย ป้องกันมิให้ตกไปอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์

- สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และผลักดันให้เป็นวิชาในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา

- นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และนำไปผลิตสินค้าและบริการ สร้างรายได้ให้ชุมชน ควบคู่กับการทำวิจัยพื้นฐานที่นักวิจัยในชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาและภาครัฐ รวมทั้งจัดระบบการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงลึก

6.2 การจัดการความรู้ระดับประเทศ ที่มุ่งสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในเวทีโลกบนฐานของการพึ่งตนเองตามศักยภาพของคนไทย โดย

- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทุกสาขาให้ผลิตองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศ ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง และผลักดันไปสู่การใช้ประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่สามารถเพิ่มผลิตภาพการผลิต สร้างสรรค์คุณค่า พัฒนาคุณภาพชีวิต อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยปรับมาตรการจูงใจทางการเงินการคลัง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาให้พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

- พัฒนานวัตกรรมที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง สามารถลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และปรับระบบจูงใจด้านการเงิน พร้อมกับจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ให้ความสำคัญกับการคุ้มครอง การแบ่งปันผลประโยชน์ การนำองค์ความรู้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์มีองค์กร กลไกรับผิดชอบโดยตรง

การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ โดยมุ่งสร้างความมั่นคงด้านอาหารและการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน

1. การพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร ที่มุ่งการส่งเสริม การป้องกัน การรักษาการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ พัฒนาคุณภาพบริการและการผลิตบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพการเฝ้าระวังและการจัดการกับโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำที่ทันสถานการณ์

2. พลิกฟื้นแหล่งอาหารตามธรรมชาติให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตโดยเฉพาะคนยากจนและด้อยโอกาส ส่งเสริมการบริโภคที่ปลอดภัย ใช้สมุนไพร ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมในการเสริมสร้างสุขภาพที่ดี โดยส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ที่มีอยู่และองค์ความรู้ใหม่ มาพัฒนาให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ สร้างและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ แทนการใช้สารเคมี รวมทั้งผสมผสานเทคโนโลยีสะอาดในการทำเกษตรกรรม

3. สนับสนุนให้คนไทยลด ละ เลิกพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ ควบคู่กับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัย รู้จักการป้องกันโรคเบื้องต้น มีพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสมออกกำลังกาย

อย่างสม่ำเสมอ เล่นกีฬา ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน ในการสร้างสุขภาพที่ดีและพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสมกับสุขภาพมากขึ้น

4. พัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์แผนไทย ที่มุ่งการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจ จัดการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนา และพัฒนาบุคลากรที่สามารถผสมผสานการแพทย์แผนไทย/ทางเลือกกับการแพทย์สมัยใหม่

การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการยุติธรรม สิทธิมนุษยชนรวมทั้งมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เกิดความสงบสุขในสังคม

1. เสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง มีสัมพันธ์ภาพที่ดี เกิดความอบอุ่น รักษาสืบทอด วัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีสู่คนรุ่นต่อไป โดย

1.1 เสริมสร้างพ่อแม่ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ปลอดภัยและมั่นคงภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวรับบทบาทหน้าที่ ควบคู่กับการให้ความรู้ตามหลักวิชาการและหลักคำสอนทางศาสนาในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้เหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุตรหลานภายใต้วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

1.2 ส่งเสริมให้ครอบครัวนำความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงชีวิตมาอบรมกล่อมเกลา ชี้นะบุตรหลานบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามและความพอเหมาะพอควร ประหยัดอดออม มีวินัยในการใช้จ่าย และให้รู้จักรักเหง้าของตนเองและท้องถิ่น โดยทำกิจกรรมทางสังคมและศาสนาร่วมกัน จัดสรรเวลาสำหรับการพูดคุยกับบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่กับการเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมของครอบครัว และการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่นผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 เร่งขยายพื้นที่สารสนเทศและพื้นที่สาธารณะให้เด็กและเยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดและจินตนาการได้อย่างอิสระและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ให้ทุกคนได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายประเภทอย่างทั่วถึง สามารถป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงที่เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างรายได้และการดำรงชีวิตให้มีความมั่นคง โดย

2.1 สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพและรายได้อย่างทั่วถึง โดยเร่งรัดพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนที่สามารถให้บริการเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพแก่คนในชุมชนได้ทั่วถึงและเชื่อมโยงกับธนาคารของรัฐและธนาคารพาณิชย์รวมทั้งเร่งรัดมาตรการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนทำให้คนในชุมชนสามารถสร้างรายได้ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

2.2 ขยายการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้แก่คนในชุมชน มุ่งจัดสวัสดิการสังคมให้ทั่วถึง โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบ สตรีและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียง รวมทั้งส่งเสริมการออมเพื่อชราภาพ สร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจสำหรับอนาคต

2.3 ส่งเสริมการออมระดับครัวเรือนที่มุ่งลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยกระตุ้นให้คนไทยมีการออมในรูปแบบต่างๆ อาทิ พันธบัตรรัฐบาล อสังหาริมทรัพย์ การประกันชีวิตและสุขภาพเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตและส่งผลให้การออมรวมของประเทศมีเพียงพอที่จะนำมาลงทุนพัฒนาประเทศ

3. ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่ และสงบสุข บนพื้นฐานของความยุติธรรม ในสังคม สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม โดย

3.1 เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งส่งเสริมการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกอย่างจริงจัง ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส เด็กและสตรี ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

3.2 เสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ภายใต้กรอบกฎหมาย จารีต ประเพณี วัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมความเสมอภาคของบทบาทหญิงและชาย โดยเฉพาะบทบาทผู้หญิงในการบริหารและการปกครองทุกระดับให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทุกระดับโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องมือ

4. เร่งขยายโอกาสการเข้าถึงบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสให้ทั่วถึง โดยสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ การเสริมสร้างสุขภาพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้หลากหลายวิธีอย่างเท่าเทียมกัน

จากการศึกษาพัฒนาการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในด้านการพัฒนาคน ของทั้งสามฉบับ สิ่งที่สังเกตได้อย่างชัดเจน คือ การเล็งเห็นว่า “คน” เป็นตัวกลางสำคัญในการพัฒนา จึงได้ส่งเสริมให้มีการปรับมาตรฐานการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา ประกอบกับการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาคน โดยองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคนนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้งสามฉบับได้มีลักษณะและทิศทางเดียวกัน คือ

การพัฒนาศักยภาพของคน ในการพัฒนาศักยภาพคนนี้มีจุดมุ่งหมายให้คนนั้นมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นทรัพยากรในการพัฒนาประเทศและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยมุ่งเน้นให้คนเป็นผู้มีความรู้และมีสุขภาพกายใจที่ดี เช่น มีสติปัญญา ความรู้ ทักษะ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบ

การกระจายอำนาจการบริหาร โดยการให้อิสระในการบริหารนโยบายแก่สถานศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อการพัฒนาตนเอง และเกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการบริหารอย่างเต็มที่ โดยมีจะต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทั้งภายนอกและภายใน ให้มีปรับหลักสูตรเพื่อให้มีความยืดหยุ่น และมีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ส่งเสริมความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา การกระจายสถานศึกษาโดยการเพิ่มสถานศึกษา การให้มีการศึกษาทางไกลเพื่อให้สามารถกระจายความรู้สู่ท้องถิ่นได้ดีที่สุด พร้อมกับเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชน ปฏิรูปการพัฒนาครู ส่งเสริมให้ครูเป็นคนดี เก่ง มีคุณธรรมจริยธรรม และสร้างผลงานดีเด่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนหมู่บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนในการพัฒนาความรู้แก่ชุมชน ประกอบกับให้การส่งเสริม การพัฒนา และตรวจสอบสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา คือ ให้ความมั่นใจว่า ผลผลิตของสถานศึกษาน่าจะมีคุณภาพ โดยการให้ข้อมูลว่าทุกคนในสถานศึกษาทำงานเต็มที่ภายใต้ความจำกัด เรื่องเงิน เวลา คน สถานที่ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์

ผลผลิตของสถานศึกษา ได้แก่ ระดับอนุบาล ประถม มัธยม ปวช. (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ได้แก่ นักเรียน และผู้จบ ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักศึกษา บัณฑิต งานวิจัย งานบริหารงาน วิชาการสู่สังคม และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

คุณภาพนักเรียน และผู้จบ (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

1. ความรู้
2. ความคิด
3. คุณธรรม จริยธรรม
4. สุขทรียภาพ
5. ทักษะการทำงาน
6. สุขภาพกายและจิต
7. ทักษะการเรียนรู้

คุณภาพนักศึกษา / บัณฑิต ตามที่ระบุไว้ในแต่ละหลักสูตร

คุณภาพงานวิจัย คือ การเผยแพร่ และการนำไปใช้ประโยชน์

คุณภาพงานบริหารงานวิชาการสู่สังคม คือ การที่ผู้เข้ารับบริการได้ความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการบริการ

คุณภาพงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คือ การที่ทั้งผู้จัดและผู้เข้ารับบริการได้ตัวอย่างการจัดงาน เกิดความชื่นชมในงานศิลปวัฒนธรรม และนำไปเผยแพร่หรือปฏิบัติต่อการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา คือ

1. การระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย/ สถาบันการศึกษา/ คณะวิชา/ ภาควิชา/ หลักสูตร อย่างชัดเจน และสื่อสารกันรู้เรื่อง
2. กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการประเมิน กระบวนการให้บริการ เป็นกระบวนการที่โปร่งใส และได้รับการยอมรับจากคนในหน่วยงาน นอกจากนี้ทุกคนรู้เรื่องนี้เป็นอย่างดี
3. คนในหน่วยงานรู้ว่าบทบาทหน้าที่ของตนคืออะไร และทุกคนรู้ว่าใครทำอะไร
4. หน่วยงาน ให้ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” อย่างชัดเจน สามารถวัดได้ และมีหลักฐานที่เชื่อถือได้
5. ตัวชี้วัด ทุกอย่างดำเนินไปตามแผน มีความชัดเจน
6. เมื่อมีสัญญาณว่า บางสิ่งบางอย่างกำลังจะผิดพลาดได้มีการแก้ไขทัน และได้เตรียมหาทางออก/ ทางแก้ไขความผิดพลาดไว้ล่วงหน้าด้วย

วัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาได้พัฒนาคุณภาพของการผลิตทางการศึกษา และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง
2. เพื่อให้สังคมมั่นใจเกี่ยวกับผลิต/ บริการของหน่วยงานทางการศึกษา
3. เพื่อให้สำนักงานงบประมาณ จัดสรรงบประมาณได้ถูกต้องและเหมาะสม
4. เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อในหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต

5. เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครอง ผู้จ้าง รัฐบาล เกี่ยวกับกลไกในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา คณะวิชา ภาควิชา

6. เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการจัดการศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะการนำเงิน ภาษีอากรของประชาชนมาใช้

ประเด็นสำคัญของการประกันคุณภาพ

1. การประกันคุณภาพการอุดมศึกษา (Quality Assurance) มุ่งที่การให้ความมั่นใจแก่ ประชาชนว่า สถาบันการศึกษา/ คณะวิชาได้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. สถาบันการศึกษา/ คณะวิชาที่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพ คาดว่าผลผลิตน่าจะมี คุณภาพ

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร สาย ก ข ค และลูกจ้าง หรือทุกคนที่ได้รับเงินเดือน/ เงินค่าจ้างจากประชาชน

4. การประกันคุณภาพ เริ่มที่ทุกคนให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้แก่สถาบัน/ คณะเพื่อประมวลและ ย้อนกลับ (Feedback) มาที่ทุกคน เพื่อบอกให้ทราบว่าแต่ละคนทำงานอย่างไร มีจุดอ่อน/ แข็งที่ใด และต้องปรับปรุงในด้านใดบ้าง

5. การประกันคุณภาพเน้นที่การประกันกระบวนการทำงานของแต่ละคน

คุณภาพและคุณภาพการศึกษา

คำว่า “คุณภาพ” (Quality) เป็นคำนามธรรมที่ต้องใช้การแปลงเป็นรูปธรรมที่สามารถวัดได้ (Operational Operation) ดังนั้น สถานศึกษาควรให้คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ “ผลผลิต” ทางการศึกษาของตนเอง คือ คุณภาพบัณฑิตหมายถึงอะไร คุณภาพงานวิจัยหมายถึงอะไร คุณภาพงาน บริการทางวิชาการสู่สังคมหมายถึงอะไร คุณภาพงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมหมายถึงอะไร ซึ่งจะช่วยให้ ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพ หมายถึง ผลการดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนด และเป็นผลให้การจัดการ ศึกษา

2. คุณภาพ หมายถึง การมีมาตรฐานความเป็นเลิศ โดยที่กำหนดมาตรฐานไว้ตายตัว

3. คุณภาพ หมายถึง ผลที่ได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Fitness for purpose)

4. คุณภาพ หมายถึง ผลการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า

5. คุณภาพ หมายถึง ผลการส่งเสริม/ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

6. คุณภาพ หมายถึง ผลการดำเนินงานที่ถูกต้อง เหมาะสม (Result of Doing the Right Thing, Right)

7. คุณภาพ หมายถึง ผลการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเป็นระยะ ๆ ไม่มีจุดสิ้นสุด

ส่วน “คุณภาพทางการอุดมศึกษา” น่าจะหมายถึง ระดับของคุณภาพผลผลิต 4 อย่างตาม การกิจ/ พันธกิจ คือ บัณฑิต งานวิจัย งานบริการทางวิชาการสู่สังคม และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละอย่างอาจให้คำจำกัดความได้ดังนี้

1. คุณภาพบัณฑิต หมายถึง คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรนั้น ๆ สอดคล้องกับผู้ใช้บัณฑิตสาขานั้น ๆ ตลอดจนสอดคล้องกับกำลังคนของประเทศ และได้มาตรฐานของการศึกษาในสาขานั้น ๆ

2. คุณภาพงานวิจัย หมายถึง งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร (ในต่างประเทศ) ที่ยอมรับในสาขานั้น ๆ

3. คุณภาพงานบริการทางวิชาการสู่สังคม หมายถึง ระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะที่ดี ของทั้งผู้ให้และผู้รับบริการวิชาการดังกล่าวในสังคม/ ชุมชนนั้น ๆ

4. คุณภาพงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ความรู้ ทักษะที่ดี ทักษะ ความชื่นชม ของทั้งผู้ดำเนินงานและผู้รับผลการดำเนินงานนั้น (อุทุมพร จามรมาน, 2543)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาซึ่งมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคนดังระบุในมาตราต่าง ๆ ดังนี้

มาตราที่ 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตราที่ 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นผลมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

การประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นผลมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานซึ่งประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และ ระบบประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551, หน้า 3 – 48)

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการสร้างระบบกลไกการควบคุม ตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษาและหรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยกำหนดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีการจัดทำรายงานประจำปี และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับคุณภาพภายนอก การประกันคุณภาพภายในจะดำเนินการโดยบุคลากรของสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งราชการ กำหนดให้สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณา

นโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตัวบ่งชี้ในการวัดคุณภาพภายในสถานศึกษามีด้วยกันหลายด้าน ในการศึกษาระดับอุดมศึกษาคุณภาพของบัณฑิตจึงได้นำตัวบ่งชี้ด้านบัณฑิตต่างๆ มาใช้ประกอบการศึกษาดังนี้

การดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณสมบัติพร้อม นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นตามหลักสูตร กิจกรรมการพัฒนานักศึกษาแบ่งออกได้เป็นสองส่วน คือ

1. การจัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่าซึ่งสถาบันจัดขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักศึกษาและศิษย์เก่า เพื่อการวัดความครบถ้วนของการบริการที่สถาบันจัดให้กับนักศึกษาและศิษย์เก่า สถาบันต้องให้บริการแก่นักศึกษาในกิจกรรมต่อไปนี้อย่างน้อย ได้แก่

1.1 การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียน เช่น การจัดสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริการด้านงานทะเบียน การบริการนักศึกษานานาชาติ

1.2 การบริการด้านกายภาพที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษา เช่น หอพักนักศึกษา สภาพแวดล้อมห้องเรียน สถานที่ออกกำลังกาย บริการอนามัย การจัดจำหน่ายอาหาร

1.3 การบริการด้านการแนะแนวและการให้คำปรึกษา

1.4 การบริการด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและศิษย์เก่า เช่น ทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา แหล่งทุนการศึกษาต่อ การบริการจัดหางาน แหล่งข้อมูลการฝึกประสบการณ์และวิชาชีพ ข้อมูลข่าวสารการเคลื่อนไหวในและนอกสถาบันที่จำเป็นต่อนักศึกษาและศิษย์เก่า

1.5 การจัดโครงการเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่นักศึกษาและศิษย์เก่าในรูปแบบต่างๆ

2. การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่ดำเนินการโดยองค์กรนักศึกษาซึ่งได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้ ทักษะการคิด ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร และการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักศึกษาอย่างเหมาะสมและครบถ้วน กิจกรรมนักศึกษาหมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ดำเนินการทั้งโดยสถาบันและโดยองค์กรนักศึกษา เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมจะมีโอกาสได้รับการพัฒนาสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ 5 ประการ ได้แก่

2.1 ความรู้

2.2 ทักษะการคิด

2.3 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

2.4 ทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร

2.5 การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

การประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, มปป, หน้า 2 - 37)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาในปี พ.ศ.2543 โดยดำเนินการกิจเพื่อพัฒนาระบบและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก

พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก และจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปี ซึ่งที่ผ่านมามีการประเมินดังกล่าวมาแล้วสองครั้ง มาตรฐานคุณภาพที่ สมศ. นั้นประกอบไปด้วย 4 มิติ คือ ประสิทธิภาพ การบริหาร และการจัดการ การเรียน และการประกันคุณภาพ แบ่งออกเป็น 7 มาตรฐาน

มาตรฐานสำคัญที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต สมศ.ได้กำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐานด้านบัณฑิตไว้ทั้งสิ้น 8 ตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบไปด้วยประการต่าง ๆ ดังนี้

1. ร้อยละของบัณฑิตระดับปริญญาตรีที่ได้ทำงาน และประกอบอาชีพอิสระ ภายใน 1 ปี จำนวนของบัณฑิตที่ได้งานทำ หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่เรียนในหลักสูตรภาคปกติและภาคพิเศษหรือภาคนอกเวลาในสาขานั้น ๆ ที่ได้ทำงาน หรือมีกิจการของตนเองที่มีรายได้ประจำ ภายในระยะเวลา 1 ปีนับจากวันที่สำเร็จการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษานั้นๆ โดยไม่นับรวมผู้ที่ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา การนับการมีงานทำให้นับกรณีการทำงานสุจริตทุกประเภทที่สามารถสร้างรายได้เข้ามาประจำเพื่อเลี้ยงชีพตนเองได้ โดยการนับจำนวนผู้มีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคพิเศษหรือภาคนอกเวลา ให้นับเฉพาะผู้ที่เปลี่ยนงานใหม่หลังสำเร็จการศึกษาเท่านั้น ไม่นับผู้ที่มิมีงานทำ หรือมีกิจการของตนเองที่มีรายได้ประจำอยู่แล้ว

2. ร้อยละของบัณฑิตระดับปริญญาตรีที่ได้ทำงานตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษา ร้อยละของบัณฑิตปริญญาตรีที่ได้ทำงานตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษา หมายถึง ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรปกติ หลักสูตรต่อเนื่อง หลักสูตรสมทบ ที่ได้งานทำตรงหรือสอดคล้องกับสาขาที่สำเร็จการศึกษาเทียบกับบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม เมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาที่สำเร็จการศึกษานั้นที่ได้งานทำ โดยให้นับเฉพาะบัณฑิตที่ไม่มีการทำงานมาก่อนเข้าศึกษาต่อ โดยการตัดสินความสอดคล้องของสาขาที่สำเร็จการศึกษากับงานที่ทำนั้นให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ประเมิน

3. ร้อยละของบัณฑิตที่ได้รับเงินเดือนเริ่มต้นเป็นไปตามเกณฑ์ ร้อยละของบัณฑิตที่ได้รับเงินเดือนเริ่มต้นเป็นไปตามเกณฑ์ หมายถึง ร้อยละของบัณฑิตที่ได้รับเงินเดือนประจำเริ่มต้น หรือรายได้ประจำจากการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระที่บัณฑิตได้รับเทียบกับบัณฑิตที่มีงานทำ/ มีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพอิสระซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการสำรวจและรวบรวมไว้ อาจเป็นแบบสำรวจที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือสถาบันอุดมศึกษาจัดเก็บขึ้น ทั้งนี้หากไม่สามารถเก็บข้อมูลจากบัณฑิตได้ทั้งหมด สถาบันอาจจัดเก็บข้อมูลในวันซ้อมรับพระราชทานปริญญาบัตร หรือวันรับพระราชทานปริญญาบัตร โดยต้องแสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามนั้นมีความเป็นตัวแทนของบัณฑิตที่ได้ทำงาน/ มีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพอิสระในปีการศึกษานั้น เกณฑ์เงินเดือนรายได้เริ่มต้นคิดจากเกณฑ์เงินเดือนของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.)

4. ระดับความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บัณฑิต ระดับความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บัณฑิต หมายถึง ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิต หรือผู้รับบริการ จากการประเมินบัณฑิตที่ทำงานด้วยตั้งแต่ 1 - 3 ปี โดยพิจารณาคุณสมบัติที่ครอบคลุมคุณสมบัติหลัก 3 ด้านของบัณฑิตที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการตามลักษณะงานในสาขานั้น ๆ ความรู้ ความสามารถพื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ โดย

ระดับความพึงพอใจให้สำรวจโดยใช้คะแนน 5 ระดับ แต่หากสถาบันมีการสำรวจไว้เต็มแล้ว โดยใช้ระดับคะแนนแบบ 4 ระดับให้ทำการปรับเทียบระดับคะแนนให้เป็น 5 ระดับ

5. จำนวนนักศึกษา หรือศิษย์เก่าที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณยกย่องในด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม หรือรางวัลทางวิชาการ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพบัณฑิตในระดับชาติ หรือระดับนานาชาติในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา จำนวนนักศึกษา หรือศิษย์เก่าที่ได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณยกย่อง ต้องเป็นรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณของต่างหน่วยงาน เช่น หน่วยงานของภาครัฐในระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือจังหวัด หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เป็นองค์กรทางวิชาการ หรือองค์กรวิชาชีพ หรือหน่วยงาน/ องค์กรวิชาการ/ วิชาชีพที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ เป็นต้น โดยมีลายลักษณ์อักษรปรากฏ ซึ่งแสดงถึงการเชิดชูเกียรติสร้างชื่อเสียงให้กับองค์กรและหน่วยงาน โดยให้นับรวมในรอบ 3 ปีติดต่อกัน สามารถนับรวมรางวัล ผลงานวิทยานิพนธ์ การได้รับทุนการศึกษาจากองค์กรระดับชาติ/นานาชาติ รางวัลข้าราชการดีเด่นของต่างหน่วยงาน เป็นต้น ทั้งนี้การนับรางวัลของนักศึกษาสามารถนับได้ทั้งรางวัลของนักศึกษาภาคปกติ และภาคนอกเวลา และหากผู้ได้รับรางวัลนั้นเป็นศิษย์เก่าหลายสถาบัน สถาบันเหล่านั้นต่างสามารถนับรางวัลนั้นได้ และสามารถนับซ้ำได้ หากนักศึกษาและศิษย์เก่าผู้นั้นได้รับรางวัลหลายครั้งในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

6. จำนวนวิทยานิพนธ์และงานวิชาการของนักศึกษาที่ได้รับรางวัลในระดับชาติ หรือนานาชาติ ภายในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา จำนวนวิทยานิพนธ์และงานวิชาการของนักศึกษาที่ได้รับรางวัลในระดับชาติ หรือนานาชาติ ภายในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา หมายถึง จำนวนผลงานวิทยานิพนธ์หรืองานวิชาการของนักศึกษา หรือของบัณฑิตไม่ว่าจะเป็นระดับปริญญาตรี โท หรือเอก ทั้งนักศึกษาภาคปกติ หรือนักศึกษาภาคนอกเวลาที่ได้รับรางวัลในระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ในการประเมินจะนับเฉพาะจำนวนวิทยานิพนธ์หรือจำนวนชิ้นงานวิชาการเท่านั้น และสามารถนับซ้ำจำนวนครั้งที่ได้รับรางวัล หากผลงานนั้นได้รับรางวัลหลายครั้งในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

การได้รับรางวัล ต้องเป็นรางวัลของหน่วยงานที่มีพันธกิจหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยของประเทศ เช่น สภาวิจัยแห่งชาติ สกว. หรือหน่วยงาน/ องค์กรวิชาการ/ วิชาชีพที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ เป็นต้น โดยมีลายลักษณ์อักษรปรากฏ ซึ่งแสดงถึงการเชิดชูเกียรติสร้างชื่อเสียงให้กับบุคลากรและหน่วยงาน

7. ร้อยละของบทความจากวิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ตีพิมพ์ เผยแพร่ต่อจำนวนวิทยานิพนธ์ปริญญาโททั้งหมด บทความจากวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติ หรือระดับนานาชาติต่อจำนวนวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของมหาบัณฑิตทั้งหมดที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ทั้งนี้ไม่นับภาคนิพนธ์หรือสารนิพนธ์ และการนับว่าเป็นวิทยานิพนธ์นั้นจะนับเมื่อลงทะเบียนตั้งแต่ 12 หน่วยกิต

8. บทความจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อจำนวนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกทั้งหมด บทความจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของดุษฎีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติ หรือระดับนานาชาติต่อจำนวนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของดุษฎีบัณฑิตทั้งหมดที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ทั้งนี้ไม่นับภาคนิพนธ์หรือสารนิพนธ์ และการนับว่าเป็นวิทยานิพนธ์นั้นจะนับเมื่อลงทะเบียนตั้งแต่ 48 หน่วยกิต

แนวคิดที่เกี่ยวกับบัณฑิต

แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติบัณฑิตที่พึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำกิจกรรมในโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย เพื่อสนองตอบความต้องการของสังคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดพัฒนาศักยภาพนักเรียนนิสิตนักศึกษา ให้มีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นบัณฑิตอุดมคติไทยที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กรและสังคมโดยส่วนร่วม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตให้ก้าวไปสู่ความเป็นบัณฑิตอุดมคติไทยอย่างแท้จริง และเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) บัณฑิตที่พึงประสงค์มีดังนี้

1. มีความรู้ ทักษะ (ด้านวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีวิต) และความสามารถระดับสากลเรียนรู้ (ไม่รู้) ตลอดชีวิต
2. มีคุณธรรม จริยธรรม วินัย ความรับผิดชอบและความเป็นผู้นำ
3. มีสติปัญญาและวิจารณญาณ มีวิธีคิดอย่างเป็นระบบและสามารถแก้ไขปัญหาได้
4. เข้าใจความเป็นจริงของสังคมไทย และสังคมโลก รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง การแข่งขันระดับสากล และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข
5. มีความเป็นประชาธิปไตย
6. มีจิตสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย สามารถใช้ภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาประเทศ
7. ตระหนักในคุณค่า ทรัพยากร ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
8. มีจิตสำนึกและศักยภาพในการสร้างงาน
9. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี

ทบวงมหาวิทยาลัย (2547, หน้า 13) ได้ออกประกาศ เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540 และให้ถือเป็นนโยบายในการปฏิบัติแก่สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของทบวงมหาวิทยาลัย โดยกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ในวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
2. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถครองตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ
3. เป็นผู้มีความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน
4. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและดำรงชีวิตด้วยความเหมาะสม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะหลักปฏิบัติของบัณฑิตเพื่อความสำเร็จในการทำงานไว้ดังนี้ (อุดม นูทอง, 2539, หน้า 24)

1. มีฉันทะ ปณิธาน และอุดมคติในการทำงาน คือ ตั้งปณิธานที่เป็นอุดมคติไว้แล้วที่จะใช้วิชาความรู้ ทำงานให้บังเกิดผลสำเร็จและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง เพื่อให้ประเทศชาติก้าวหน้ามั่นคง
2. มีเป้าหมาย หลักการ และแผนงานชัดเจน คือ ทำงานให้บรรลุผลสำเร็จและความเจริญที่แท้จริงนั้นจำเป็นต้องมีหลักการเบื้องต้น จะต้องอ่านให้ออกว่ามีลักษณะและขอบเขตอย่างไร เพียงใด มีจุดมุ่งหมายที่แท้เพื่อประโยชน์อะไร

3. รู้จักใช้วิชาการในภาคปฏิบัติ โดยมีหลักปฏิบัติ คือ
 - 3.1 ปรับใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม โดยต้องศึกษาให้รู้ เข้าใจสภาวะแวดล้อม และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน รวมทั้งระบบชีวิตของคนไทย ได้แก่ ความเป็นอยู่ ความต้องการ วัฒนธรรม และความรู้สึคนึกคิด
 - 3.2 มีหลักในการเลือกประสมประสานทฤษฎีปฏิบัติอย่างมีเหตุผล ไม่นำทฤษฎีมาใช้เพื่อทฤษฎี
 - 3.3 การนำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติต้องใช้ความละเอียด ถี่ถ้วน รอบคอบ ต้องทำด้วยตนเอง เพื่อจะได้ไม่ต้องอาศัยผู้ใด
 - 3.4 ต้องศึกษาผลที่จะตามมาอย่างรอบคอบ มีคุณความดีเป็นพื้นฐาน โดยใช้ความรู้ให้ถูกต้องเป็นประโยชน์และมีหลัก คือ ความเชื่อตรง บริสุทธิ์ใจต่อวิชาการและวิชาชีพ
4. มีความรับผิดชอบ เสียสละ อดทน และมีความเพียรอย่างสม่ำเสมอ
5. มีสติ วิจารณ์ญาณและความรอบคอบในการทำงาน
6. มีวินัยในการทำงาน คือ ทำงานให้สำเร็จ ราบรื่น ผู้ปฏิบัติต้องมีวินัยในตนเอง
7. รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา (มนตรี แยมกสิกร, 2546, หน้า 36)

1. มีความใฝ่รู้และสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต
 - 1.1 เรียนรู้อยู่เสมอ
 - 1.2 สามารถตั้งคำถามแสวงหาความจริงด้วยตนเองได้
 - 1.3 สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้
 - 1.4 มีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง (Self – Directed Learning)
2. มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
 - 2.1 สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างดี
 - 2.2 สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้อย่างดี
3. มีคุณธรรมและจริยธรรมในตน ในวิชาชีพ และในสังคม โดยสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์
 - 3.1 มีวินัยในตนเอง
 - 3.2 เชื่อมั่นในตนเองและสามารถพัฒนาตนเองได้
 - 3.3 สามารถตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตตนเองได้
 - 3.4 รู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น
 - 3.5 มีความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
 - 3.6 มีความสุจริตเที่ยงธรรม
 - 3.7 เสียสละ อดทน อดกลั้น
 - 3.8 มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีน้ำใจ เอื้ออาทร รู้จักกาลเทศะ
 - 3.9 มีความละเอียดรอบคอบต่อการกระทำผิด
 - 3.10 มีความสามารถในการปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคลในสังคมได้

4. มีความสามารถอย่างลึกซึ้งตามสาขาวิชาชีพ
 - 4.1 มีความสามารถอย่างแท้จริง
 - 4.2 มีความรู้รอบตัวและความรู้ที่สัมพันธ์กับวิชา
 - 4.3 มีความสามารถในการนำวิชาการตามสาขาวิชาชีพไปปฏิบัติได้อย่างเชี่ยวชาญ
 - 4.4 มีความรอบรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
5. มีคุณลักษณะและความเป็นผู้นำและมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล
 - 5.1 กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
 - 5.2 รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
 - 5.3 เข้าใจปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของประเทศไทยและของประชาคมโลก
 - 5.4 เข้าใจความสำคัญของกระบวนการจัดการธุรกิจในโลกยุคปัจจุบันและมีจิตประกอบการเบื้องต้น
 - 5.5 มีอุดมการณ์ที่พัฒนาสังคม
6. มีสมรรถภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ
 - 6.1 สามารถบำรุงรักษาสมรรถภาพและสุขภาพกายและจิตใจได้
 - 6.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกายและจิต
7. มีจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาและตระหนักในสิทธิมนุษยชน
 - 7.1 มีจิตสาธารณะ (Public Mind)ตระหนักรับผิดชอบต่อการรักษาสมดุลของสังคมและสิ่งแวดล้อม
 - 7.2 มีพฤติกรรมการใช้พลังงานอย่างประหยัดและรู้ค่า
 - 7.3 มีความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา
 - 7.4 มีความตระหนักในสิทธิมนุษยชน
 - 7.5 มีความเชื่อและทัศนคติในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี
 - 7.6 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต โลกและจักรวาล
 - 7.7 เข้าใจการสื่อสารด้วยคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
 - 7.8 เข้าใจการสื่อสารด้วยคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
8. มีศักยภาพในการใช้ปัญญา เพื่อคิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์
 - 8.1 สามารถคิดแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาทางเลือกและตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล
 - 8.2 สามารถเลือกและสังเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลเพื่อใช้อย่างเหมาะสม
 - 8.3 มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ(Critical Thinking) และคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking)
9. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 9.1 มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 9.2 มีทักษะในการเลือกข้อมูล ประเมินคุณค่าของข้อมูล และใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด
 - 9.3 มีทักษะในการสืบค้นข้อมูลและเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ตามต้องการและความจำเป็น

9.4 มีจริยธรรมและคุณธรรมในการใช้สารสนเทศ

10. มีสุนทรียะระมย์ ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่หลากหลายและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทย

- 10.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมของประเทศไทยและชาติอื่น ๆ
- 10.2 เข้าใจความสัมพันธ์ของมนุษย์ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
- 10.3 มีอารมณ์อันประณีตและละเอียดอ่อน
- 10.4 เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของศิลปะที่มีต่อชีวิตและสังคม
- 10.5 เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของดนตรีที่มีต่อชีวิตและสังคม
- 10.6 เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อชีวิตและต่อสังคม

ประกอบ คูร์รัตน์ (2529) ได้อธิบายถึงลักษณะของบัณฑิตที่ถือว่ามีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ควรประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการ ต่อไปนี้

1. Right รู้จักสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. Reason รู้จักเหตุรู้จักผล
3. Responsibility รับผิดชอบต่อบทบาทของตนเอง ทั้งต่อครอบครัว ต่อการทำงานและต่อสังคม
4. Relation รู้จักความสัมพันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์กับมนุษย์ รู้จักให้ รู้จักรับ ความเข้าใจ ความนึกคิดของผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมได้

3 Q กับคุณภาพบัณฑิตที่พึงประสงค์

เมื่อวันศุกร์ที่ 30 สิงหาคม 2545 ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กล่าวถึงเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของสถานศึกษาว่าควรประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญ คือ 3 Q ประกอบไปด้วย

1. IQ (Intellectual Quotient) หมายถึง ความฉลาดทางปัญญา

IQ หรือ ความฉลาดทางปัญญา (เขาวัวปัญญา) หมายถึง ความสามารถทางสมอง หรือสติปัญญาของบุคคลในการที่จะคิด วิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน หรืออาจจะเรียกว่า "ฉลาดคิด" ดังนั้น IQ จึงเป็นศักยภาพทางความคิดของคน ซึ่งมีใช้องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้เรียนรู้มา เนื้อหาวิชาเรียนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปจึงเป็นเพียง "วิชาหรือความรู้" หาใช่เป็นปัญญาไม่ แต่ถ้าหากผู้เรียนเมื่อเรียนรู้แล้วสามารถนำประสบการณ์ที่เรียนนั้น วิเคราะห์ แยกแยะใช้แก้ปัญหาต่างๆ ที่พบเห็นได้ ความรู้นั้นจึงจะทำให้คนเกิดปัญญา เรียกว่าฉลาดคิด

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะมีผลต่อการพัฒนา IQ ของบุคคล จึงควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ได้ฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยผู้สอนนำเหตุการณ์หรือปัญหาของสังคมและชุมชนท้องถิ่นมาเป็นโจทย์เพื่อกระตุ้นความคิด จึงจะเป็นกิจกรรมการสอนที่มุ่งพัฒนา IQ ของผู้เรียน

2. EQ (Emotional Quotient) หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์

EQ หรือความฉลาดทางอารมณ์ (เขาวัวอารมณ์) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะควบคุมอารมณ์และแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการทำงานและการดำเนินชีวิต ทำให้การทำงานและการดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จ บุคคลที่มี EQ ต่ำ

มักจะขาดการควบคุมอารมณ์ โมโหฉุนเฉียว บุ่มบ่าม ขอบตำหนิ กล่าวหาหรือโจมตีผู้อื่น นินทาว่าร้าย และทำลายขวัญกำลังใจผู้อื่น ผูกใจเจ็บ อาฆาตเค้น ให้อภัยคนอื่นไม่เป็น ไม่ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น ล้มเหลวในสัมพันธภาพทางสังคม จึงมักไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต เซาว์อารมณ์ (EQ) จึงเป็นดัชนีชี้วัดความสุขและความสำเร็จในชีวิต อารมณ์ หรือ เซาว์อารมณ์ เป็นผลรวมทางจิตใจที่ค่อย ๆ พัฒนามาจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ ลักษณะสัมพันธภาพทางสังคมในครอบครัว ในสังคม และในสถานศึกษาจะทำให้บุคคลค่อย ๆ เรียนรู้และกำหนดเป็นรูปแบบอารมณ์ของตนจนกลายเป็นบุคลิกภาพประจำตัวของแต่ละคน เป็นเอกลักษณ์ทางอารมณ์ของแต่ละคน กิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ถ้าผู้สอนให้ประสบการณ์ดี ให้ความรักความปรารถนาที่ดี ส่งเสริมให้กำลังใจ หลีกเลียงการตำหนิติเตียน หรือดูดว่ากล่าว ฝึกให้ทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้การแสดงอารมณ์ของกันและกัน เรียนรู้วิเคราะห์อารมณ์ของตน ปรับปรุงและพัฒนาอารมณ์ของตนเสมอๆ ก็จะทำให้บุคคลเรียนรู้อารมณ์ของตน เข้าใจอารมณ์และจิตใจของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแสดงอารมณ์และแสดงอารมณ์ออกได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์จนทำให้กลายเป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์

3. AQ (Adversity Quotient) หมายถึงความมุ่งมั่น อดทนต่อความยากลำบากต่าง ๆ

AQ คือความฉลาดในการทำงานที่ยากให้สำเร็จ ซึ่งก็คือความอดทน ความมุ่งมั่น ความตั้งใจจริงในการทำงานต่างๆ คนที่มี AQ สูง จะเป็นนักสู้ด้วย ขอบงานที่ยากๆ ล้มเหลวก็ไม่บ่น ลูกขึ้นมาสู้ใหม่ อดทนต่ออุปสรรคเรียนรู้ที่จะเอาชนะหรือความสำเร็จจากความล้มเหลวของตน หรือเป็นคนประเภท "กัดไม่ปล่อย" คือทำอะไรต้องจริงจังและทำจริงจนกว่าจะสำเร็จคือ "สู้งาน" นั่นเอง ส่วนคนที่มี AQ ต่ำ จะเป็นคนไม่สู้งาน จับจด ไม่อดทน พึ่งพอใจต่องานที่ง่าย ๆ เจออุปสรรค ปัญหาชนิด ๆ หน่อย ๆ ก็ยอมแพ้เสียแล้ว หรือบางคนยอมแพ้เสียตั้งแต่ยังไม่ลงมือทำก็มี คนประเภทนี้ทำอะไรก็มักไม่สำเร็จ การพัฒนา AQ ก็เช่นเดียวกับ EQ คือเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั่นเอง

บัณฑิตไทยในแนวพระราชดำริ

รายงานการสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอนาคต เนื่องในโอกาสวันคล้ายสถาปนามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ครบ 5 ปี ณ โรงแรมทวินโลตัส อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะผู้อภิปรายซึ่งประกอบด้วยดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ และรศ.อุดม หนูทอง ได้สรุปเรื่องบัณฑิตไทยในแนวพระราชดำริจากการศึกษาพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่บัณฑิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 – 2537 ไว้ดังนี้ (<http://socialscience.igetweb.com/index.php?mo=3&art=13778>)

1. ความสำคัญของบัณฑิต พระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวว่า สังคมคาดหวังว่าบัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความดี เป็นกำลังสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ผาสุก และความมั่นคงแก่ส่วนรวมสังคมจึงยกย่องบัณฑิต และไว้วางใจให้บัณฑิตประกอบกิจการงานที่สำคัญของบ้านเมืองบัณฑิตจะต้องตระหนักในเรื่องนี้แล้วพระองค์ยังตรัสต่อไปว่า บัณฑิตเป็นเครื่องแสดงอารยะของประเทศความสำคัญของบัณฑิตอยู่ตรงนี้ เพราะฉะนั้นจะอย่างไรให้กระบวนการของการสร้างบัณฑิตทำให้บัณฑิตได้ตระหนักในความสำคัญของเขา

2. คุณสมบัติของบัณฑิต คุณสมบัติของบัณฑิตมี 2 ส่วนคือ

2.1 คุณสมบัติของบัณฑิตทั่วไป คุณสมบัติของบัณฑิตทั่วไป มี 4 ประการคือ

(1) บัณฑิตจะต้องเป็นผู้มีสติปัญญา คำว่าสติปัญญานั้น พระองค์ทรงกล่าวว่าสติปัญญาก็คือความรู้ ความรอบรู้ รู้จริง รู้ตลอด ความเฉลียวฉลาดความสามารถจากการศึกษาและคิดพิจารณา คำว่าพิจารณานี้ทรงย้ำเน้นไว้หลายครั้งที่ทรงมีพระบรมราโชวาท ส่วน สติ นั้นหมายถึง ความระลึกได้ ความรู้ตัว ความไม่วิปลาสและความรู้จักผิดชอบ ความมีสติปัญญาจะทำให้บุคคลรู้เท่ากัน รู้แล้วรู้จริงในสิ่งต่างๆ สามารถที่จะหาช่องทางวิชาการที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติตัวและปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นบัณฑิตก็จะต้องเพิ่มพูนสติปัญญาด้วยการสนใจวิชาการไม่หยุดยั้ง และพัฒนาความรู้ ความรู้ของพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ท่านทรงเน้นหลายอย่างคือ พัฒนาความรู้ทางวิชาการ ความรู้ปฏิบัติการและความรู้คิดอ่านตามเหตุตามผล และต้องฝึกคิดด้วยความตั้งใจ ให้เที่ยงตรง เป็นธรรม พึงเห็นความจริง ค่าความจริงในเรื่องนั้นๆมันเป็นอย่างไร

(2) บัณฑิตจะต้องเป็นผู้มีจิตใจสูง คือ มีศีลธรรม ทำตนสมเกียรติแก่การนับเป็นแบบอย่าง บัณฑิตต้องมีคุณธรรมที่สำคัญคือ ความสุจริต ความยุติธรรม ความไม่แพ้แก่ความโลภ สัมตวัริชชา มีความเสียสละ ความเสียสละที่สำคัญ คือ การเสียสละตามใจตนเอง สละความสะดวกสบายส่วนตัว เพื่อจะรักษาความดี แล้วก็มีปัญญาธรรม คือ พิจารณาเรื่องต่างๆ ให้เห็นกระจ่างด้วยเหตุผล ด้วยความไม่อคติ รู้ว่าอะไรมันถูกอะไรมันผิด อะไรดีไม่ดี ควรไม่ควร ชอบไม่ชอบ

(3) บัณฑิตจะต้องเป็นตัวของตัวเอง คือ เป็นคนหนักแน่น มีความคิดมีเหตุผล มีสติ ไม่พลอยให้หม่อมมากลากไป

(4) บัณฑิตจะต้องตั้งมั่นในความสามัคคี ต้องร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ

ที่กล่าวข้างต้น คือ คุณสมบัติของบัณฑิตทั่วไป 4 ประการและยังมีประเด็นที่ทรงฝากไว้ว่า “บัณฑิตทุกคนเมื่อได้รับปริญญาไปแล้วจะต้องดำรงความเป็นบัณฑิตเอาด้วยการรักษาศักดิ์และสิทธิ์”

ศักดิ์ คือ อำนาจทางวิชาการ อำนาจจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องฝึกฝนเพิ่มพูนวิชาการอยู่ตลอดเวลา

สิทธิ์ คือ ความสำเร็จ บัณฑิตทำงานสำเร็จได้ก็ต้องรู้จักเอาวิชาการไปใช้ประโยชน์และทรงชี้แนะการสังเกตความเป็นบัณฑิตเอาไว้ พระองค์ท่านทรงตรัสว่าความเป็นบัณฑิตจะเห็นได้ 2 ประการคือ เห็นได้จากความรู้ความสามารถในการใช้วิทยาการให้เกิดประโยชน์ และเห็นได้จากการกระทำที่ดี การพูดที่ดีและการคิดที่ดี

2.2 คุณสมบัติของบัณฑิตเฉพาะสาขาวิชาชีพ

(1) วิชาชีพพยาบาล แพทย์ พระองค์ทรงตรัสว่าภารกิจที่สำคัญคือการช่วยเหลือคนให้พ้นทุกข์จากความป่วยไข้ เพราะฉะนั้นแพทย์ พยาบาล จะต้องมีความเมตตาอารี อุทิศตนอุทิศเวลา เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อจะสงเคราะห์ผู้อื่น ต้องรักษาจรรยาบรรณแพทย์และเนื่องจากวิทยาการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาก็ต้องฝึกฝนตนให้ทันต่อวิทยาการในการประกอบโรคศิลป์และแพทย์ต้องเกี่ยวข้องกับชาวบ้านเพราะฉะนั้นจะต้องจะต้องเข้าถึงชาวบ้าน

(2) วิชาชีพครู อาจารย์ พระองค์ทรงกล่าวว่า ความเจริญหรือความเสื่อมของชาตินี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนซึ่งมีครูเป็นผู้สร้างสรรค์ บันดาลให้เกิดขึ้นเพราะฉะนั้นครูจึงต้องสอนเด็กให้มีวิชาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ต้องอบรมจิตใจและความประพฤติ ต้องช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายของเด็กครูต้องมีความสามารถในการสอนอย่างไรที่เรียกว่าความสามารถในการสอน ก็คือสอนให้รู้จักคิดพิจารณาไม่ใช่ให้ครูเป็นผู้บอกหากจะต้องใช้ความพยายามในการใช้หลักวิชาการในการค้นคว้าวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อจะช่วยให้เด็กสามารถคิด เข้าใจและเห็นความจริงด้วยตนเองรู้จักนำความรู้ไป

ใช้ในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม เพราะฉะนั้นครูจะต้องอบรมศีลธรรม จรรยาและวัฒนธรรมให้เด็กเกิด ความสำนึกในหน้าที่ ครูต้องเป็นที่พึ่งของศิษย์ได้เป็นที่วางใจของผู้ปกครองได้

(3) วิชาชีพนักเกษตร พระองค์ทรงตรัสว่า นักเกษตรเกี่ยวข้องกับกสิกรรมในการ พัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรกรกรรม เพื่อจะเพิ่มผลผลิตและยกฐานะของเกษตรกรให้สูงขึ้นเพราะฉะนั้น คนที่เป็นนักเกษตรคุณสมบัติที่สำคัญคือต้องมีความรู้ความสามารถทางการเกษตร รู้จักคิดแปลง สังกศนาเอาสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ให้เหมาะสมตามสภาพพื้นฐาน ฐานะของเกษตรกร การทำงานก็ ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรเป็นส่วนหนึ่งให้งานเกษตรกรรมเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและสัมพันธ์ กับงานอื่นๆอย่างเหมาะสมและทรงเตือนว่าจะต้องระวังผลกระทบจากการดำเนินงานโครงการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น และเนื่องจากการลงไปทำงานกับชาวบ้านจะมีคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับชาวบ้านเยอะ เพราะฉะนั้นจะต้องมีความสามารถในการประสานงาน

(4) วิชาชีพนักเทคโนโลยี พระองค์ทรงตรัสว่าหลักการของเทคโนโลยีก็คือการทำให้ สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า สูญเปล่า เสียหายให้น้อยที่สุด เกิดความประหยัด สอดคล้องกับโครงการ ทุกๆด้านของประเทศเกิดความสมบูรณ์และสมดุล เพราะฉะนั้นนักเทคโนโลยีจะต้องรู้จักเทคโนโลยีอย่าง เหมาะสม รู้จักใช้ทรัพยากร ความรู้ความสามารถและแรงงานของคนส่วนใหญ่ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ เกิดความเสียหาย สูญเปล่าน้อยที่สุด อีกอย่างหนึ่งก็คือ จะต้องรู้จักคิดประดิษฐ์เทคโนโลยีใหม่ๆที่มัน สอดคล้องกับความต้องการ ฐานะเศรษฐกิจ และสภาวะของบ้านเมืองของเรา

(5) วิชาชีพลูกศิษย์ พระองค์ทรงตรัสว่างานศิลปะเป็นเครื่องแสดงความเสื่อมหรือ ความเจริญของชาติศิลปะจะต้องศึกษาศิลปะให้กว้างขวางให้ลึกซึ้ง ทำงานศิลปะด้วยความตั้งใจจริง รักษามาตรฐานของศิลปะเอาไว้ให้ได้แล้วก็ให้งานศิลปะมีส่วนร่วมในการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

(6) วิชาชีพนักกฎหมาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เรื่องการรักษาความเป็นธรรม เรื่องการไม่บิดเบือนตัวบทกฎหมายเพื่อประโยชน์ของตน พระองค์ทรงตรัส ว่าถ้าหากบัณฑิตทางกฎหมายมีคุณสมบัติดังกล่าวก็จะทำให้ศาลสถิตยุติธรรม กระบวนการยุติธรรมของ เราอยู่ในบานานะที่เป็นที่พึ่งของประชาชนและมีระดับสูงสุด

3. หลักปฏิบัติของบัณฑิตในการทำงาน หลักปฏิบัติของบัณฑิตในการทำงานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้กับบัณฑิตมี 7 ประการคือ

(1) จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และอดทนอดกลั้นในการทำงาน คือ มีความพอใจ มีความยินดีและศรัทธาต่องานที่ทำ ทำงานนั้นด้วยใจรัก ถ้ามีสิ่งเหล่านั้นอยู่บัณฑิตก็สามารถจะทำงานได้สำเร็จเป็น ผลดี พบอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ใครไม่เห็นก็ไม่วิตกเพราะมีผลงานเป็นประจักษ์พยานอยู่แล้ว

(2) มีเป้าหมาย หลักการ และแผนที่ชัดเจน พระองค์ทรงแนะนำว่า บัณฑิตต้องอ่าน งานให้ออกว่า งานนั้นมีลักษณะอย่างไรมีขอบเขตแค่ไหน มีจุดมุ่งหมายที่แท้เพื่ออะไร เพื่อจะได้วางโครง สร้างของงานและแผนงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมว่าส่วนใดเป็นหลัก ส่วนใดเป็นส่วนประกอบ มีขั้นตอนในการทำงานอย่างไรแล้วก็จะประมาณกำลังความรู้ความสามารถถูกต้อง

(3) รู้จักวิชาการในภาคปฏิบัติ วิชาการนั้นก็เรียนมาจากมหาวิทยาลัยแต่พอออกไปสู่สังคมจะต้องปฏิบัติ เพราะฉะนั้นจะต้องมีการปรับใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมอัน ได้แก่ สภาพแวดล้อม สภาพการณ์ ระบบวิถีชีวิตของคนไทยมีการผสมผสานทฤษฎีกับปฏิบัติอย่างมีเหตุ ผล ด้วยความซื่อตรงและบริสุทธิ์ใจ ไม่ประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติ ไม่ใช่ทฤษฎีเพื่อทฤษฎี แต่ว่าเลือกใช้ ทฤษฎีเหมาะสมตรงกับงาน ตรงกับโอกาส ตรงกับสถานการณ์ ตรงกับประโยชน์ที่ต้องการ ได้มีการศึกษาผล

ที่เกิดขึ้นจากการใช้วิชาการอย่างรอบคอบให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์ ทั้งหมดจะต้องมีคุณความดีเป็นพื้นฐานรองรับ

- (4) มีความรับผิดชอบ เสียสละ อดทน มีความเพียรอย่างสม่ำเสมอ
- (5) มีสติ วิจารณ์ญาณ และความรอบคอบในการทำงาน
- (6) มีวินัยในการทำงาน วินัยที่สำคัญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นวินัยที่สำคัญ 4 ประการคือ

สำคัญ 4 ประการคือ

ประการแรก ไม่ประมาทปัญญา ไม่ว่าจะปัญญาของตัวเองหรือของเพื่อนร่วมงาน

ประการที่สอง รักษาความจริงใจ เพื่อว่าจะก่อให้เกิดความวางใจกันในการทำงาน จะได้ขจัดปัญหาความขัดแย้ง ย่อหย่อน ความล่าช้า

ประการที่สาม สลัดทิ้งจิตใจอันเสื่อมทราม จิตใจอันต่ำทราม คือ ความอ่อนแอไม่กล้า ไม่อดทนและมั่งง่าย หมายถึงมีความพึงพอใจในสิ่งง่าย ๆ

ประการสุดท้าย มีความสงบ สำรวม คือ ไม่ตื่นเต้น หวั่นไหว มีความเป็นกลางในการทำงาน

เพราะฉะนั้นวินัย 4 ประการ คือ ความไม่ประมาทปัญญา รักษาความจริง สลัดทิ้งจิตใจอันต่ำทรามและมีความรักสงบ สำรวม นั้นเป็นวินัยที่สำคัญ

(7) รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นจะต้องอาศัยความจริงใจและรู้จักประมาณค่าของตนเองอย่างเที่ยงตรง นอกจากนี้แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงห่วงใยในเรื่องบ้านเมืองโดยให้บัณฑิตถือเป็นภารกิจ 3 ด้านคือ แนวคิดการสร้างสรรค์ และการพัฒนา แนวคิดเรื่องความสุขความเจริญที่มุ่งทางด้านวัตถุเป็นหลักและการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการดำรงรักษาความเป็นไทย

แนวคิดผู้ใช้บัณฑิต

จำเนียร จวงตระกูล (2529, หน้า 38 - 61) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการปฏิบัติงานที่ดีของลูกจ้างที่จะตอบสนองความคาดหวังของผู้บังคับบัญชา เป็นบัญญัติ 10 ประการ ได้ดังนี้

1. มีความขยันหมั่นเพียรดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เป็นคนเอาจริงเอาจังตั้งใจทำงานให้เร็วโดยไม่ชักช้า โดยไม่ต้องให้ผู้บังคับบัญชาต้องคอยติดตามหรือกระตุ้นเตือน อีกทั้งงานที่ปฏิบัติเป็นผลสำเร็จนั้นจะต้องมีปริมาณมากเพียงพอ เป็นที่ยอมรับได้ตามมาตรฐานขององค์การ หรือเกินกว่านั้น การมาทำงานต้องตรงต่อเวลาอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

2. มีผลงานที่มีคุณภาพดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีนอกจากจะให้งานสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี มีมาตรฐานตามท้องค่างการกำหนดหรือเกินกว่านั้นยังต้องมีคุณภาพอีกด้วย การพิจารณาเรื่องนั้นดูจากผลงานว่ามีความถูกต้องสมบูรณ์ตามที่ต้องการหรือไม่ ผู้ปฏิบัติงานต้องพยายามไม่ให้มีข้อผิดพลาด ไม่สะเพร่าหรือเฉอเรอ และไม่จำเป็นต้องให้ผู้อื่นหรือผู้บังคับบัญชามาคอยตรวจสอบผลงาน

3. มีความรับผิดชอบเป็นที่ไว้วางใจได้ดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมต้องมีความรับผิดชอบ คือ รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชาและต่อบริษัท นอกจากนั้นยังต้องสามารถรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาว่า สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน ซึ่งได้รับมอบหมายไปได้ผลดีอย่างเต็มที่ โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องวิตกกังวลหรือคอยติดตาม

ตรวจสอบตลอดเวลา และเมื่อทำงานผิดพลาดก็ควรยินดีและเต็มใจทำการแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นให้ถูกต้อง เสียโดยเร็ว ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น

4. มีความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีย่อมต้องมีความรู้ ความเข้าใจงานในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบ รู้ขั้นตอนและขอบเขตการปฏิบัติและสามารถทำได้ดี ต้องเอาใจใส่ศึกษางานของตน ถ้าไม่ทราบส่วนไหนต้องสอบถามและขอความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาของตนให้ช่วยอธิบายให้

5. มีความสามารถในการเรียนรู้ดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดี ย่อมต้องมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ได้เสมอ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ช่วยในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ มีความสามารถ เข้าใจรายละเอียดของงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถเรียนรู้แนวความคิดและวิธีการใหม่ๆ สามารถปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงในงานหรือสภาพการทำงานได้ง่ายและรวดเร็ว การที่สามารถเรียนรู้ได้เร็ว ทำให้พนักงานมีความเอาใจใส่ หมั่นคิดไตร่ตรองเรื่องงานอยู่เสมอ และเป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ

6. มีความคิดริเริ่มดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีความคิดริเริ่มดี เพราะจะทำให้พนักงานมีความคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ พยายามที่จะสร้างสรรค์และคิดค้นหาวิธีการทำงานที่ดีขึ้น สะดวกขึ้น ประหยัด และปลอดภัยมากขึ้น พนักงานที่มีความคิดริเริ่ม จะสามารถตัดสินใจทำงานในสิ่งที่ควรทำไปได้เอง โดยมีต้องให้ผู้บังคับบัญชาคอยบอกกล่าว มีความกล้า และมีความมั่นใจที่จะทำ และกล้าแสดงความคิดเห็น พยายามปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และไม่อยู่นิ่งเฉย

7. มีดุลยพินิจและสามัญสำนึกดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีไหวพริบ มีการคิดการตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีดุลยพินิจ และสามัญสำนึกที่ดี ซึ่งจะช่วยให้มีการคิดการตัดสินใจสมเหตุสมผลและถูกต้อง ดุลยพินิจและสามัญสำนึกต้องอาศัยการคิดการไตร่ตรอง และทบทวนหาเหตุผลประกอบโดยพิจารณาข้อมูลหลาย ๆ ด้าน มิใช่เพียงคิดและอาศัยข้อมูลเพียงด้านเดียว

8. มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี คำว่า มนุษยสัมพันธ์ดี หมายถึงความสามารถของพนักงานที่จะเข้ากับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี มีบุคลิกภาพเหมาะสมสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ได้รับความชอบพจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ลูกค้าและคนอื่น ๆ รู้จักกาลเทศะ มีความยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักระงับอารมณ์เมื่อโกรธ มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเหมาะสมไม่ยกตนข่มท่าน หรือพูดจา หยาบคายเป็นที่รังเกียจของคนอื่น

9. มีความร่วมมือดี ผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีความร่วมมือที่ดีกับผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานประจำวัน และควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือและการประสานงานกัน มีการทำงานเป็นทีม มีการพูดจา พูดคุยกัน ปรีกษาหารือกันในการทำงาน ความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน สื่อแห่งความเข้าใจก็คือ การสื่อข้อความหรือการสื่อสาร (Communication) พนักงานที่ดีจะสามารถให้หรือรับความร่วมมือที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดี

10. มีเจตนาที่ดีต่องานและองค์กร ผู้ปฏิบัติงานที่ดีต้องมีเจตนาที่ดีเสมอต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อลูกค้าและผู้อื่น ตลอดทั้งทั้งองค์กร เรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าไม่มีทัศนคติที่ดีแล้ว ก็จะเข้ากับคนอื่นไม่ได้ ไม่เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ไม่ปฏิบัติตามระเบียบขององค์กร การที่พนักงานจะมีเจตนาที่ดีต่อองค์กรหรือต่องานได้นั้น ต้องศึกษางานและจุดมุ่งหมายขององค์กร ถ้าหากทั้งสองอย่างตรงกันหรือใกล้เคียงกันแล้ว ก็จะทำให้สามารถปรับตัวได้ ที่สำคัญ คือ พนักงานต้องเข้าใจตัวเอง และพยายามปรับตนให้เข้ากับสังคมให้ได้ ถ้าหากอยากทำงานกับองค์กรนั้นต่อไป

นอกจากนั้น จำเนียร จวงตระกูล (2530, หน้า 40 – 55) ยังกล่าวเพิ่มอีกว่า ผู้บังคับบัญชาคาดหวังให้พนักงานมีคุณลักษณะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ดี คือ
 - 1.1 มีความรู้ทางพื้นฐานทางอาชีพดี คือ มีคุณสมบัติเบื้องต้นตามตำแหน่งงานนั้น ๆ
 - 1.2 มีความรู้ในงานอาชีพดี คือ รู้รายละเอียดของงานว่าทำงานเกี่ยวกับอะไร เกี่ยวข้องกับใคร รับผิดชอบอะไร ตัดสินใจอย่างไร
 - 1.3 มีความรู้เกี่ยวกับสังคม คือ ต้องเป็นผู้ติดตามความเคลื่อนไหวของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่เสมอ คือ ทันสมัย
2. มีความสามารถดี คือ ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ และสำเร็จตามเวลาที่กำหนด
3. มีความประพฤติดี คือ เป็นผู้มีวินัยในตนเอง ดำรงตนอยู่ในระเบียบวินัยขององค์กรและสังคม
4. มีสุขภาพดี ลักษณะนี้เป็นลักษณะที่สำคัญ เพราะถ้าสุขภาพไม่ดีย่อมไม่สามารถทำงานได้ พนักงานต้องมีสุขภาพที่ดี แข็งแรงตลอดเวลา

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2530) กล่าวว่า คุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของผู้จ้างงาน ควรแบ่งเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ด้านความรู้ ความสามารถ
1. ความรู้ ความสามารถเฉพาะสาขา
 2. ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิชาชีพ
 - 2.1 การวิเคราะห์และแก้ปัญหา
 - 2.2 การประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์
 - 2.3 การถ่ายทอดความรู้
 - 2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 2.5 สามารถปฏิบัติงานภาคสนาม
 - 2.6 สามารถเรียนรู้งานใหม่ได้เร็ว
 - 2.7 ใฝ่หาความรู้และทักษะเพิ่มเติม
 - 2.8 ความสามารถในการประสานงาน
 - 2.9 พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน
 - 2.10 การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
 - 2.11 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
 3. ความรู้ ความสามารถพิเศษ
 - 3.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
 - 3.2 การวิจัย
 - 3.3 การบริหาร
 - 3.4 การวางแผน
 - 3.5 งานธุรการพิมพ์ดีด
 - 3.6 การพัฒนา
 - 3.7 จิตวิทยา

- 3.8 เทคโนโลยี
- 3.9 ภาษาต่างประเทศ
- 3.10 การฝึกอบรม
- 3.11 คอมพิวเตอร์
- 3.12 สถิติ
- 3.13 การประชาสัมพันธ์

ด้านบุคลิกภาพ

1. บุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน
 - 1.1 ความรับผิดชอบ
 - 1.2 ขยัน อดทน
 - 1.3 มีความคล่องตัว
 - 1.4 เสียสละ
 - 1.5 มีคุณธรรม
 - 1.6 ซื่อสัตย์ สุจริต
 - 1.7 ใฝ่รู้
 - 1.8 ละเอียตรอบคอบ
 - 1.9 เอาใจใส่ตั้งใจทำงาน
 - 1.10 มีระเบียบวินัย
 - 1.11 มีความกระตือรือร้น
 - 1.12 ตรงต่อเวลา
 - 1.13 มีทัศนคติที่ดีต่องานและนายจ้าง
2. บุคลิกภาพทางสังคม
 - 2.1 มนุษย์สัมพันธ์
 - 2.2 เป็นผู้นำ
 - 2.3 สุขภาพเรียบร้อย
 - 2.4 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 2.5 วางตัวเหมาะสม
 - 2.6 ประพฤติดี
 - 2.7 ปรับตัวเข้ากับสังคม
 - 2.8 เอื้อเฟื้อ
 - 2.9 แต่งกายดี
 - 2.10 กล้าแสดงออก
 - 2.11 มีเหตุผล
 - 2.12 มีไหวพริบดี
3. บุคลิกภาพด้านอารมณ์
 - 3.1 ร่าเริงแจ่มใส
 - 3.2 ควบคุมอารมณ์ได้ดี

- 3.3 ยิ้มแย้มเบิกบาน
- 3.4 สุขุมเยือกเย็น
- 3.5 อ่อนโยน
- 3.6 จิตใจเข้มแข็ง
- 3.7 ใจเย็น
- 4. บุคลิกภาพด้านสุขภาพร่างกาย
 - 4.1 แข็งแรงสมบูรณ์
 - 4.2 คล่องแคล่วว่องไว
 - 4.3 จำกัตรีองเพศ (ชาย)
 - 4.4 สะอาดเรียบร้อย
 - 4.5 กระฉับกระเฉง
 - 4.6 หน้าตาดี

ทบวงมหาวิทยาลัย (2530) ได้ทำการศึกษาของลักษณะของบัณฑิตโดยศึกษาจากความต้องการของนายจ้าง ผลการศึกษาปรากฏว่า นายจ้างในภาครัฐบาลต้องการให้บัณฑิตมีความสามารถในการวิเคราะห์ และแก้ปัญหาเป็นอันดับหนึ่ง ในขณะที่นายจ้างในภาคเอกชน ต้องการให้บัณฑิตมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนความต้องการของบัณฑิตนั้น นายจ้างทั้งในภาครัฐบาล และเอกชนมีความต้องการเหมือนกัน คือความต้องการบัณฑิตที่มีความรับผิดชอบ ขยันอดทน มนุษย์สัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ และร่างกายแข็งแรง ว่องไว และจากการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่ได้ทำงานแล้วปรากฏว่า บัณฑิตสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้ดี มีความรับผิดชอบสูง และมีความซื่อสัตย์

ไพฑูริย์ อิงคสุวรรณ และคณะ (2535) ได้ทำการประเมินภาพรวมของคุณภาพการทำงานของบัณฑิตโดยผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างของบัณฑิต ปรากฏผลวิจัยดังนี้

1. สิ่งที่นายจ้างมีความพอใจบัณฑิตในระดับมากคือ ความรู้ความสามารถในวิชาที่จบ ความกระตือรือร้น และความพร้อมที่จะรับงาน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์ และความมีวินัย

2. สิ่งที่นายจ้าง หรือผู้บังคับบัญชาปรารถนา ในคุณลักษณะของบัณฑิตเรื่องตาม ลำดับจากมากไปหาน้อยมีดังนี้ การมีความรู้ดี รู้รอบ และรู้จริง การมีความรับผิดชอบ การมีความขยันอดทน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การมีความซื่อสัตย์ และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2532) ได้ทำการศึกษาคุณสมบัติของบัณฑิตที่นายจ้างต้องการ โดยจำแนกนายจ้างออกเป็น ภาครัฐบาล และภาคเอกชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

นายจ้างภาครัฐบาลต้องการคุณสมบัติของบัณฑิตดังนี้

1. ความรู้พิเศษ คอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศ และการใช้เครื่องมือเครื่องใช้สำนักงาน
2. บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าแสดงออก ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มนุษย์สัมพันธ์ ความสุภาพเรียบร้อย
3. คุณลักษณะพิเศษ ความรับผิดชอบสูง ความอดทน รักความก้าวหน้า ไหวพริบ ความคิดริเริ่ม ความรู้รอบตัว โลกทัศน์กว้าง
4. คุณสมบัติอื่น ๆ สุขภาพดี แข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว

ส่วนนายจ้างภาคเอกชนต้องการคุณสมบัติของบัณฑิตดังนี้

1. Helicopter Quality มองภาพรวมของเหตุการณ์ หรือปัญหาได้ มองกว้าง มองไกล
2. Power of Analysis มีความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะเหตุการณ์ หรือปัญหาได้ คาดคะเนผลกระทบต่อนื่องที่จะเกิดปัญหาต่าง ๆ ได้
3. Imagination มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้ พยายามผลักดันตนเอง ให้เกิดความก้าวหน้าอยู่เสมอ
4. Sense of Reality อยู่บนโลกแห่งความเป็นจริง ไม่เพ้อเจ้อ คิดและทำในสิ่งที่เป็นไปได้
5. Human Relationship มีมนุษยสัมพันธ์ดี ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ นอกจากนั้นยังคาดหวังว่าบัณฑิตต้องมีความซื่อสัตย์ อดทน และขยันอีกด้วย

ฉันทนา จันทวงศ์ (2546) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การติดตามคุณภาพบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2545 มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นายจ้างหรือผู้บังคับบัญชา มีความคาดหวังว่าบัณฑิตจะมีคุณสมบัติทั้งทางด้านความสมบูรณ์ทั้งทางด้านความรู้ในสาขาวิชาของตนเองอย่างแท้จริง มีทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ทั้งทักษะทางกายและทักษะในการคิด ตลอดจนมีทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสม กล่าวคือ มีลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์ ใฝ่เรียนรู้ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี โดยอาจสรุปความสามารถของบัณฑิตที่นายจ้างหรือผู้บังคับบัญชามีความต้องการมากดังนี้

1. ความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา
2. ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้
3. ความรอบรู้ในสาขาวิชาของตนเอง
4. ความรับผิดชอบต่อบทบาทต่าง ๆ ของตนเอง
5. ความขยันอดทน
6. ความกระตือรือร้น
7. ความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่
8. ความมีมนุษยสัมพันธ์
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
10. สุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง

ความต้องการคุณภาพโดยรวมของบัณฑิตตามความคิดเห็นของนายจ้าง/ ผู้บังคับบัญชา ต่อบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา (สุธีร์ เจริญสุข, 2544, หน้า 8 – 9)

1. ลักษณะที่สำคัญของบัณฑิตในด้านความรู้ ความสามารถ ผู้บังคับบัญชาบัณฑิตเรียงลำดับความสำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้
 - 1.1 การบริหารเวลา
 - 1.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
 - 1.3 การถ่ายทอดความรู้
 - 1.4 การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
 - 1.5 การวิเคราะห์เหตุการณ์หรือปัญหา
 - 1.6 ความเป็นผู้นำในการพัฒนา
 - 1.7 การเรียนรู้งานใหม่ได้อย่างรวดเร็ว
 - 1.8 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

- 1.9 การประสานงาน
- 1.10 การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์
- 1.11 ความรู้ ความสามารถในหน้าที่ งานที่ปฏิบัติอยู่
- 1.12 การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 1.13 การพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
- 1.14 การเฝ้าหาความรู้และทักษะเพิ่มเติม
2. ลักษณะที่สำคัญของบัณฑิตในด้านความรู้ ความสามารถพิเศษ
ผู้บังคับบัญชาบัณฑิตเรียงลำดับความสำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้
 - 1.1 ภาษาต่างประเทศ
 - 1.2 คอมพิวเตอร์
 - 1.3 การจัดการ
 - 1.4 จิตวิทยา
 - 1.5 การขับเคลื่อนพาหนะ
 - 1.6 การวิจัย
 - 1.7 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
 - 1.8 กีฬา
 - 1.9 ดนตรี/ นันทนาการ
 - 1.10 พิมพ์ดีด
3. ลักษณะที่สำคัญของบัณฑิตในด้านบุคลิกภาพ
ผู้บังคับบัญชาบัณฑิตเรียงลำดับความสำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้
 - 1.1 การตรงต่อเวลา
 - 1.2 ความรับผิดชอบ
 - 1.3 การมีระเบียบวินัย
 - 1.4 มีความอดทน
 - 1.5 มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก
 - 1.6 มีคุณธรรม จริยธรรม
 - 1.7 มีความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1.8 มีความอ่อนน้อมถ่อมตน
 - 1.9 มีจิตใจกว้าง
 - 1.10 มีสุขภาพจิตดี
 - 1.11 มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - 1.12 การแต่งกายดี
 - 1.13 มีความขยันหมั่นเพียร
 - 1.14 มีความเสียสละ
 - 1.15 มีความกระตือรือร้น
 - 1.16 มีลักษณะความเป็นผู้นำ
 - 1.17 มีโลกทัศน์กว้าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา มณีแสง (2543) ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรในด้านต่างๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ผู้สอนหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต บัณฑิต ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และนิสิตปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1. เนื้อหาสาระของหลักสูตรพุทธศักราช 2535 มีโครงสร้างหลักสูตร เหมาะสมระดับปานกลาง พัฒนาเป็นหลักสูตรปรับปรุงพุทธศักราช 2538 และ 2541 มีความเหมาะสมมากขึ้น 2. สัดส่วนวุฒิของคณาจารย์มีความเหมาะสมระดับปานกลาง 3. คณาจารย์ส่วนใหญ่มีคุณลักษณะเป็นอาจารย์ที่ดี คือ มีการเตรียมการสอน มีเอกสารประกอบการสอน ใช้รูปแบบการสอนหลายรูปแบบ อบรมสั่งสอนคุณธรรมและศีลธรรมให้กับนิสิต ส่วนนิสิตมีคุณลักษณะเป็นผู้เรียนที่ดี คือ เข้าชั้นเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียนและทำงานที่มอบหมายเสร็จทันเวลา มีความพร้อมในการเรียนการสอน 4. บัณฑิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตมีคุณภาพดี คือ มีความรู้เชิงวิชาการสูง เป็นผู้มีคุณธรรม สามารถปรับตัวและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

ชาญชัย อินทรประวัติ (2541, หน้า 29) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับคุณลักษณะและความสามารถในการทำงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี รุ่นปีการศึกษา 2540 พบว่า คุณลักษณะและความสามารถในการทำงานอยู่ในระดับดี โดยคุณลักษณะที่ดีเด่น ชั้นที่สูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1. ความซื่อตรงต่อหน้าที่ 2. ความขยันหมั่นเพียร 3. การมีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น คุณสมบัติที่อยู่ในระดับไม่ต่ำสุด 3 อันดับ คือ 1. ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ 2. ความสามารถในการชักจูงผู้อื่น 3. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

อรดา ศุภทรัพย์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตบริหารธุรกิจที่นายจ้างต้องการ พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตบริหารธุรกิจที่นายจ้างต้องการมากที่สุด คือ

1. คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถ นายจ้างต้องการคุณลักษณะด้านความรู้ สามารถในการปฏิบัติงานมากที่สุด อันได้แก่ ความสามารถในการประสานงาน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการได้บัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะสาขามากด้วย

2. คุณลักษณะด้านจริยธรรม คุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต

3. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ ร่างกายแข็งแรง และควบคุมอารมณ์ได้ดี

4. คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถพิเศษ ได้แก่ การวางแผนและภาษาต่างประเทศ

ชัยพร วิชชาวุธ (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ ความสามารถอยู่ในเกณฑ์ดี มีคุณลักษณะแทบทุกด้านอยู่ในระดับมาก นิสิตเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะที่พัฒนาขึ้นอย่างมาก ใน 3 อันดับแรก คือ ความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพในสาขาที่เรียน มนุษยสัมพันธ์และความเป็นผู้นำ ส่วนคุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนาน้อย 3 อันดับสุดท้าย คือ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วรรณวิภา จัตขัย (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการบัณฑิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันราชภัฏตามทัศนะของผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการต้องการบัณฑิตที่มีคุณลักษณะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและพัฒนาความรู้ให้ทันเหตุการณ์ สามารถพัฒนางานให้ทันสมัยอยู่เสมอ นำความรู้ไปใช้กับงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ มีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขา รู้จักดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรู้จักการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการทำงาน

2. ด้านความรู้ ความสามารถพิเศษ ประกอบด้วย ใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานได้ มีการทำงานเป็นกลุ่ม แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ วางแผนการทำงานเป็น ทำงานเป็นระบบ ใช้ภาษาต่างประเทศได้ออย่างน้อย 1 ภาษา สามารถค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัยเป็น ประยุกต์ใช้งานได้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันในสังคม

3. ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย มีมนุษยสัมพันธ์ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ แต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกกาลเทศะ ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เกียจงาน เคารพกฎเกณฑ์ขององค์กร กระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็น มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

ประหยัด ลักษณะงาม และคณะ (2536, หน้า 209 – 210) ได้วิจัยคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ที่หน่วยงานต้องการ พบว่า

1. คุณลักษณะทั่วไปที่ผู้สำเร็จการศึกษาพึงมีในการทำงานทุกอาชีพเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกระตือรือร้นในหน้าที่การงาน การตรงต่อเวลา ความเสียสละและอุทิศตนในการทำงาน การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนางาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การไม่เป็นทาสอบายมุข เป็นพลเมืองดี และสามารถสามัคคีในหมู่คณะได้ ฯลฯ

2. สำหรับคุณสมบัติเฉพาะของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละโปรแกรม พบว่า

2.1 โปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ ผู้สำเร็จการศึกษาควรมีความสามารถสร้างโปรแกรมการทำงานตามที่หน่วยงานต้องการ มีความรู้ความสามารถพิเศษ เช่น ภาษาอังกฤษ พิมพ์ดีด การบริหารบัญชี กฎหมายและการเงิน เป็นต้น

2.2 โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป ควรจะเป็นคนในท้องถิ่นสามารถใช้พิมพ์ดีดและใช้คอมพิวเตอร์ได้ เป็นคนทันสมัย มีฐานะดี

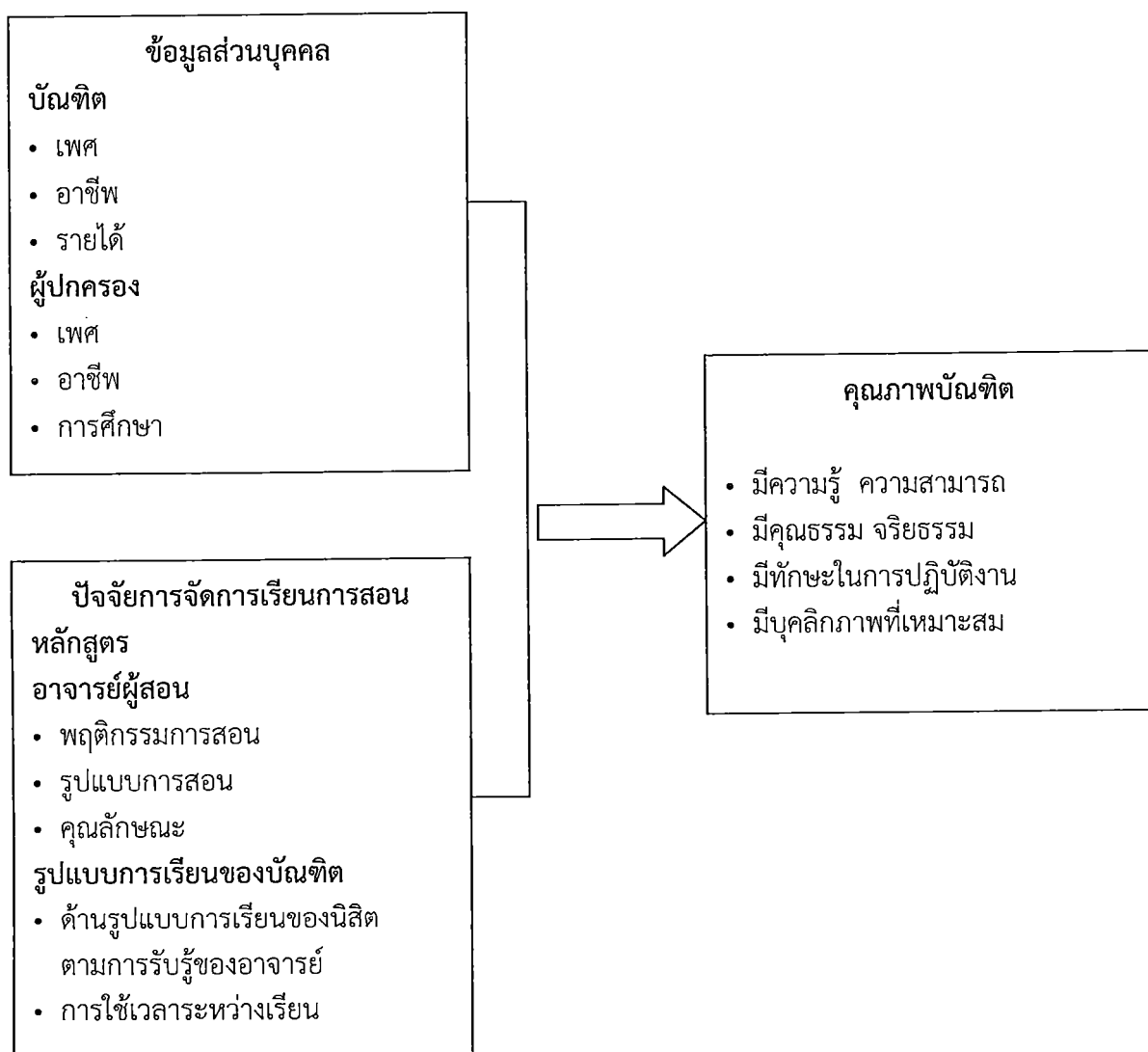
2.3 โปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ ควรมีความรู้ด้านการเงิน การบัญชี คอมพิวเตอร์ พิมพ์ดีด มีไหวพริบในการทำงานผ่านการทดลองปฏิบัติงานมาแล้ว

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (2548) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและคุณสมบัติบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตพบว่า อันดับที่ 1 คือบัณฑิตต้องมีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขาเป็นอย่างดี (คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น) อันดับที่ 2 คือ บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ตรงเวลา แสดงออกถึงความรับผิดชอบ อันดับที่ 3 คือ มีมนุษยสัมพันธ์ดีทำงานเป็นทีมได้ ทักษะติดต่อสถานประกอบการ อันดับ 4 และ 5 คือ มีความอดทนสูงงาน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี อันดับที่ 6 ความสามารถพิเศษอื่น ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน ขับรถยนต์ได้ มีความอดทนสูงงาน แก้ไข

ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี อันดับสุดท้ายที่ต้องการ คือ บัณฑิตมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม วัฒนธรรมและจารีตประเพณี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม จึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยบูรพา
2. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมายถึง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ภาควิชาสังคมวิทยา หมายถึง ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. คุณภาพของบัณฑิต หมายถึง มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งบุคลิกภาพที่เหมาะสม
5. บัณฑิต หมายถึง บัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ศิลปะศาสตรบัณฑิตปี 2545 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
6. บัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนประเภทสอบคัดเลือกตรง หมายถึง นิสิตเข้าศึกษาในภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมหาวิทยาลัยจัดสอบคัดเลือกเอง
7. บัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนประเภทสอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย หมายถึง นิสิตที่เข้าศึกษาในภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยการสอบคัดเลือกกระบอกกลางหรือการสอบ Entrance ของทบวงมหาวิทยาลัย (ปัจจุบันคือ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติหรือ สกอ.)
8. บัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนประเภทโครงการพิเศษ หมายถึง นิสิตเข้าศึกษาในภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมาจากการเข้าร่วมโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย
9. ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานของบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
10. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือ ผู้อุปการะเลี้ยงดูบัณฑิตเสมือนเป็นบิดามารดา
11. ปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน รูปแบบการเรียนของนิสิต

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสำรวจคุณภาพของบัณฑิต ปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต รวมถึงเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ปี 2545 โดยทางภาควิชาสังคมวิทยาจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทสอบคัดเลือกตรง ประเภทที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย และประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร และงานวิจัย (Documentary Studies and Research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย (Research Instrument)
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)
5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)
6. ข้อจำกัดในการวิจัย (Limitation of Research)

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบแนวทางดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ทางภาควิชาสังคมวิทยา ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของบัณฑิต จากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา และแหล่งข้อมูลทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรระดับปริญญาตรี จากภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และฝ่ายทะเบียนและประมวลผล ของมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อวางแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิตและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ปี 2545 ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรบัณฑิตหลักสูตร ปี 2545

ปีการศึกษา	จำนวนบัณฑิต	จำนวนผู้ใช้บัณฑิต	จำนวนผู้ปกครอง
2545	55	55	55
2546	52	52	52
2547	49	49	49
2548	32	32	32
รวม	188	188	188

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเชิงสำรวจนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้มีการปรับปรุงและพัฒนาจากการวิจัยเรื่องคุณภาพบัณฑิตและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์ โดยเป็นแบบสอบถามชนิดโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบข้อมูลกรอกด้วยตนเอง (Self – Administered Questionnaire) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับนิสิตจำนวน 30 คน ให้ทดลองตอบแบบสอบถามและวิจารณ์ข้อบกพร่องจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ก่อนดำเนินการจริง ซึ่งประกอบไปด้วย

แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการทำงานปัจจุบัน และการเปลี่ยนงานใหม่

ตอนที่ 2 ข้อมูลคุณภาพของบัณฑิต ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสม

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพบัณฑิต ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนของบัณฑิต

แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้นักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลคุณภาพของบัณฑิต ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสม

แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองบัณฑิต แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อาชีพ การศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลคุณภาพของบัณฑิต ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสม

การทดสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำ ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) โดยการใช้การวัดค่าแบบ Content Validity (Sekaran, 2000: 209) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยให้มีเนื้อหาครอบคลุมตรงตามนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย และให้มีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบก่อน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน จากนั้นนำไปทดลอง (try out) ให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตที่กำลังศึกษาในสาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยบูรพาจำนวน 30 คน และนำมาทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) โดยทดสอบข้อมูลด้วยค่า Cronbach's Alpha เพื่อหาความเชื่อมั่น แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจริง

เครื่องมืออีกชนิดหนึ่งคือ แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีโครงสร้างคำถามเป็นแนวทางเพื่อใช้ในการสนทนา เช่น คุณภาพของบัณฑิต ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้าน

ทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสม และปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนของบัณฑิต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ใช้ 2 แบบ คือ แบบศึกษาเอกสาร การแจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. การแจกแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด คือ

2.1 ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมซองและแสตมป์สำหรับส่งกลับให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 564 คนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2553 โดยกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับภายใน 1 เดือน

2.2 ในกรณีที่ไม่ตอบกลับจะดำเนินการติดต่ออีกครั้ง เพื่อจัดส่งให้ใหม่หรือ โทรศัพท์สัมภาษณ์

2.3 กำหนดการสิ้นสุดการรวบรวมแบบสอบถามประมาณเดือนเมษายน 2554

3. การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นการจัดกลุ่มสนทนา โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นวิทยากรกระบวนการ ตั้งคำถามให้กลุ่มอภิปรายกันอย่างทั่วหน้า จนกระทั่งได้ข้อสรุปอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลในเวลาเดียวกัน ในการจัดเสวนากลุ่มจะประกอบด้วยคนทำงาน 3 คน คือ ผู้ประสานงานและจัดเสวนา วิทยากรกระบวนการและผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่มโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ กลุ่มบัณฑิตที่เป็นตัวแทนทั้ง 4 รุ่นๆละ 2 คนจำนวน 8 คนด้วยกัน ในการทำสนทนากลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้มีการจัดทำประเด็นคำถาม และถามตามประเด็นนั้น โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยผู้วิจัยขออนุญาตในการจดบันทึก การบันทึกเสียงและภาพพร้อมกับการสังเกต นอกจากนี้ ในส่วนของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต และผู้ปกครองจำนวน 8 คน ทางผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นการเพิ่มความชัดเจนของข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้ค่าสถิติ ดังนี้

5.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธี Descriptive Statistics วัดค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation)

5.1.2 วิเคราะห์การเปรียบเทียบคุณภาพของบัณฑิต โดยการใช้การทดสอบของแมน-วิทนี ยู (Mann-Whitney U Test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน และใช้การทดสอบของครัสคาลและวัลลิส (Kruskal Wallis Test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างมาก

กว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน และใช้การทดสอบของดันน์ (Dunn Test) ทำการเปรียบเทียบแบบพหุคูณ (multiple comparisons)

ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ทำการนำข้อมูลที่ได้มาเรียงเรียงและใช้การพรรณนาเนื้อหาให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์

6. ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ความร่วมมือในการตอบกลับแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง บัณฑิตซึ่งเป็นไปอย่างเชื่องช้ามาก ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องใช้พลังในการกระตุ้นทั้งการโทรศัพท์ติดตาม การส่งอีเมล การประสานกับตัวแทนของรุ่นในการให้ได้มาซึ่งจำนวนข้อมูลที่มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาคูณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาชุมชน ปี 2545 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ บัณฑิต ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ แต่เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการมีจำนวนน้อยจึงไม่นำมาทำการศึกษาในครั้งนี้ ดังนั้นผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้เป็นนิสิตและผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บัณฑิตและผู้ปกครอง		
- รุ่น 10	49	29.7
- รุ่น 11	42	25.5
- รุ่น 12	46	27.9
- รุ่น 13	28	17.0
รวม	165	100.0

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของบัณฑิตและผู้ปกครอง และข้อมูลการสัมภาษณ์ นำมาประมวลผลและการวิเคราะห์ โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณภาพบัณฑิต: มติของนิสิต ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้

- ข้อมูลทั่วไป
- ปัจจัยด้านการเรียนการสอน
- คุณภาพของบัณฑิต

ส่วนที่ 2 คุณภาพบัณฑิต: มติของผู้ปกครอง ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้

- ข้อมูลทั่วไป
- คุณภาพของบัณฑิต

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์คุณภาพบัณฑิต

ส่วนที่ 4 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 คุณภาพบัณฑิต: มิติของบัณฑิต

1. ข้อมูลทั่วไป

จากข้อมูลทั่วไปของบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม สามารถจำแนกข้อมูลได้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านสถานะการเป็นนิสิต และด้านสถานะการประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

ด้านสถานะการเป็นนิสิต นิสิตที่ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตเพศหญิงมากที่สุด ส่วนใหญ่สอบเข้าโดยการสอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัยมากที่สุด และเลือกเข้าเรียนด้วยอันดับที่ 3 มากที่สุด โดยมีการเลือกเข้าเรียนในอันดับที่ 1 น้อยที่สุด ดังตารางที่ 4.1.1

ตารางที่ 4.1.1 ค่าแจกแจงความถี่ด้านสถานะการเป็นนิสิตของนิสิต

สถานะการเป็นนิสิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	22	13.3
- หญิง	143	86.7
รวม	165	100.0
ประเภทของการสอบเข้า		
- โครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย	15	9.1
- มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรง	74	44.8
- สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย	76	46.1
รวม	165	100.0
อันดับที่เลือกเข้า		
- อันดับที่ 1	17	10.3
- อันดับที่ 2	61	37.0
- อันดับที่ 3	68	41.2
- อันดับที่ 4	19	11.5
รวม	165	100.0

ด้านสถานะการประกอบอาชีพของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม ปัจจุบันประกอบอาชีพบริษัทเอกชนมากที่สุด มีการรับราชการน้อยที่สุด ส่วนใหญ่ได้งานทำภายใน 2-3 เดือน และทำงานไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมากเป็นจำนวนมากที่สุด

ตารางที่ 4.1.2 ค่าแจกแจงความถี่ด้านสถานะการประกอบอาชีพของนิสิต

สถานะการประกอบอาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพปัจจุบัน		
- รับราชการ	5	3.0
- บริษัทเอกชน	104	63.0
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	3.6
- รัฐวิสาหกิจ	8	4.8
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	15	9.1
- ศึกษาต่อ	10	6.1
-ว่างงาน	7	4.2
- อื่นๆ	10	6.1
รวม	165	100.0
การได้งานทำ		
- ได้งานทำทันที	52	31.5
- ได้งานทำภายใน 2-3 เดือน	59	35.8
- ได้งานทำมากกว่า 3 เดือน	43	26.1
- ไม่ระบุ	11	6.7
รวม	165	100.0
การทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เรียน		
- ตรงตามสาขาวิชาที่เรียน	11	6.7
- ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน	143	86.7
- ไม่ระบุ	11	6.7
รวม	165	100.0

2. ปัจจัยด้านการเรียนการสอน

ปัจจัยด้านการเรียนการสอนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ และด้านนิสิต ผลการศึกษาเบื้องต้น

ด้านหลักสูตร นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับมากขึ้นไปเกือบทุกข้อ ยกเว้นเรื่องความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ และการผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานที่นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับปานกลาง และเมื่อดูจากค่าต่ำสุดของคะแนนพบว่า มีนิสิตที่ให้คะแนนด้านหลักสูตรระดับน้อยเกือบ 1 ในทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องการผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานนั้น มีคะแนนที่บ่งชี้ให้เห็นว่า ควรปรับปรุง/แก้ไข ดังตารางที่ 4.1.3

ตารางที่ 4.1.3 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านหลักสูตรมิตินิสิต

ข้อ	ด้านหลักสูตร	จำนวน (คน)	ค่า ต่ำ สุด	ค่า สูง สุด	ค่า ฐาน นิยม	ระดับ คุณภาพ
1	สัดส่วนของจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชามีความเหมาะสม					
	1.หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	165	1	5	4	มาก
	2.หมวดวิชาเอก	165	2	5	4	มาก
	3.หมวดวิชาโท	165	3	5	5	มากที่สุด
	4.หมวดวิชาเลือกเสรี	165	2	5	4	มาก
2	หลักสูตรมีความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์	165	1	5	3	ปานกลาง
3	หลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน	165	0	5	3	ปานกลาง
4	หลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการทำงาน	165	2	5	5	มาก
5	หลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียนสำหรับการดำเนินชีวิตส่วนตัว	165	2	5	5	มาก

ด้านอาจารย์ ประเมินจาก 3 ด้าน คือ พฤติกรรมการสอน รูปแบบการสอนที่อาจารย์รายวิชาเอกใช้ และคุณลักษณะของอาจารย์ นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นด้านการสอนโดยใช้วิทยากรและสอนโดยใช้สื่อ เช่น วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ที่นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อดูจากค่าต่ำสุดแต่ละเรื่องพบว่า มีนิสิตให้คะแนนอยู่ระดับน้อยลงไปหลายเรื่อง แต่ที่น่าสนใจมีอยู่ 1 เรื่อง ที่นิสิตให้คะแนนระดับน้อยมาก คือ มีการวัดผลและประเมินผลอย่างยุติธรรม ดังตารางที่ 4.1.4

ตารางที่ 4.1.4 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านอาจารย์มิตินิสิต

ข้อ	ด้านอาจารย์	จำนวน (คน)	ค่า ต่ำ สุด	ค่า สูง สุด	ค่า ฐาน นิยม	ระดับ คุณภาพ
พฤติกรรมการสอน						
1	มีการแจกประมวลการสอน	165	3	5	4	มาก
2	มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี	165	3	5	5	มากที่สุด
3	มีเอกสารประกอบการสอนอย่างสม่ำเสมอ	165	3	5	4	มาก
4	มีอุปกรณ์การสอนครบครัน	165	2	5	4	มาก

ข้อ	ด้านอาจารย์	จำนวน (คน)	ค่า ต่ำ สุด	ค่า สูง สุด	ค่า ฐาน นิยม	ระดับ คุณภาพ
5	มีการเข้าสอนสม่ำเสมอ	165	3	5	5	มากที่สุด
6	มีการอธิบายเข้าใจเป็นอย่างดี	165	2	5	5	มากที่สุด
7	รับฟังความคิดเห็นของนิสิต	165	2	5	4	มาก
8	ส่งเสริมให้นิสิตมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	165	3	5	5	มากที่สุด
9	อบรมสั่งสอนคุณธรรมและศีลธรรมให้แก่นิสิต	165	2	5	5	มากที่สุด
10	มีการวัดผลและประเมินผลอย่างยุติธรรม	165	1	5	4	มาก
11	มีเวลาให้นิสิตเข้าพบ	165	2	5	4	มาก
รูปแบบการสอนที่อาจารย์รายวิชาเอกใช้						
1	สอนแบบบรรยาย	165	3	5	4	มาก
2	สอนแบบอภิปราย	165	2	5	4	มาก
3	สอนแบบการใช้กรณีตัวอย่าง	165	2	5	4	มาก
4	สอนโดยใช้วิทยากร	165	2	5	3	ปานกลาง
5	สอนโดยใช้สื่อ เช่น วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	165	2	5	3	ปานกลาง
6	สอนทฤษฎีควบคู่การปฏิบัติ	165	3	5	4	มาก
7	สอนแบบการทำโครงการ	165	2	5	4	มาก
8	สอนแบบแบ่งกลุ่มย่อย/กิจกรรม	165	4	5	4	มาก
9	สอนแบบให้ฝึกปฏิบัติเองในภาคสนาม	165	4	5	4	มาก
10	สอนแบบการทำวิจัย	165	3	5	5	มากที่สุด
คุณลักษณะของอาจารย์						
1	การมีคุณธรรม จริยธรรม	165	3	5	4	มาก
2	เป็นผู้มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี	165	4	5	5	มากที่สุด
3	เป็นผู้นำทางวิชาการ	165	2	5	5	มากที่สุด
4	ความเชื่อมโยงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ	165	3	5	5	มากที่สุด
5	การติดตามความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลง ของความรู้ใหม่ๆ	165	2	5	4	มาก
6	ความเป็นนักวิเคราะห์	165	3	5	5	มากที่สุด
7	ความเป็นนักวิพากษ์	165	2	5	4	มาก
8	การมีวิสัยทัศน์	165	2	5	4	มาก
9	มีความรับผิดชอบ	165	3	5	5	มากที่สุด
10	เป็นผู้ยอมรับฟังเหตุผล	165	2	5	4	มาก
11	มีการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	165	2	5	4	มาก

ด้านนิสิต เป็นการประเมินตนเอง 2 ด้าน คือ รูปแบบการเรียนของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์ และการใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญา ผลการศึกษาพบว่า ด้านรูปแบบการเรียนของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์ นิสิตส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการเรียนแบบฟังพา แบบร่วมมือ และแบบอิสระมากกว่าแบบแข่งขัน และจำใจ ส่วนด้านการใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญา นิสิตส่วนใหญ่ให้น้ำหนักคะแนนที่เกี่ยวกับการเรียนในการเข้าเรียนมากที่สุด แต่มีข้อน่าสังเกต คือ นิสิตให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนด้านอื่นๆ เช่น การเตรียมตัวหาอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียน ทบทวนเนื้อหาการเรียนภายหลังจากการเรียน ทำการบ้าน/งานในวิชาที่เรียน เข้าห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า และอภิปรายปัญหาด้านวิชาการในกลุ่มเพื่อน น้อยกว่าการทำกิจกรรมทางสังคมกับเพื่อนที่ไม่ใช่การเรียน เช่น ร่วมกิจกรรมนิสิต จับกลุ่มคุยกัน เดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านนิสิตมีสิ่งที่น่าสนใจคือ การทำงาน Part time ของนิสิต เนื่องจากมีนิสิตจำนวนหนึ่งที่ยังให้ความสำคัญกับการทำงานนอกเวลาเรียนในขณะที่ต้องเรียนหนังสือไปด้วย ดังตารางที่ 4.1.5

ตารางที่ 4.1.5 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านนิสิตมิติของนิสิต

ข้อ	ด้านอาจารย์	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
รูปแบบการเรียนของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์						
1	แบบจำใจ	164	0	4	2	น้อย
2	แบบฟังพา	164	1	5	5	มากที่สุด
3	แบบร่วมมือ	164	3	5	5	มากที่สุด
4	แบบอิสระ	164	1	5	4	มาก
5	แบบแข่งขัน	164	0	4	3	ปานกลาง
การใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญาตรี						
1	เตรียมตัวหาอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียน	164	0	4	3	ปานกลาง
2	การเข้าเรียน	164	3	5	5	มากที่สุด
3	ทบทวนเนื้อหาการเรียนภายหลังจากการเรียน	164	0	4	3	ปานกลาง
4	ทำการบ้าน/งานในวิชาที่เรียน	164	2	5	4	มาก
5	เข้าห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า	164	1	5	4	มาก
6	อภิปรายปัญหาด้านวิชาการในกลุ่มเพื่อน	164	0	5	4	มาก
7	ร่วมกิจกรรมนิสิต	164	1	5	5	มากที่สุด
8	ทำงานอดิเรก	164	0	5	4	มาก
9	ทำงาน Part time	164	0	5	1	น้อยที่สุด
10	จับกลุ่มคุยกัน	164	2	5	5	มากที่สุด

ข้อ	ด้านอาจารย์	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
11	เดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ	164	2	5	5	มากที่สุด

3. คุณภาพของบัณฑิต

การศึกษาคุณภาพของบัณฑิตในมิติของนิสิตแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทักษะในการปฏิบัติงาน บุคลิกภาพในปฏิบัติงาน และคุณธรรม จริยธรรม ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนิสิตส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับมากเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับตำแหน่งงาน ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในระดับปานกลาง และจากข้อมูลค่าต่ำสุดของคะแนนการประเมินของนิสิตแสดงให้เห็นว่า ยังมีนิสิตบางส่วนที่มีความรู้ความสามารถการใช้เทคโนโลยีในระดับน้อยมาก ดังตารางที่ 4.1.6

ตารางที่ 4.1.6 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมิติของนิสิต

ข้อ	ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
1	ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับตำแหน่งงาน	123	3	5	3	ปานกลาง
2	ความรู้ด้านการพัฒนา	123	3	5	4	มาก
3	ความสามารถในการเรียนรู้งาน	123	3	5	4	มาก
4	ความสามารถในการวางแผนและบริหารงาน	123	3	5	4	มาก
5	ความสามารถในการประเมินผลงาน	123	3	5	4	มาก
6	ความสามารถในการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้	123	3	5	4	มาก
7	ความสามารถในการใช้ภาษาไทย	123	2	5	4	มาก
8	ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	123	2	5	3	ปานกลาง
9	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	123	1	5	3	ปานกลาง
10	การพยายามพัฒนาตนให้ทันสมัย ใฝ่หาความรู้ และทักษะเพิ่มเติม	123	2	5	3,5	ปานกลาง และมากที่สุด

ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน นิสิตส่วนใหญ่มีทักษะในการปฏิบัติงานเกือบทุกเรื่องอยู่ในระดับมาก ยกเว้นเรื่องความละเอียดรอบคอบ ทักษะในการพูด/สื่อสาร และทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการที่ ทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อดูจากค่าต่ำสุดจากทักษะในการปฏิบัติงานพบว่า มีความสอดคล้องกันระหว่างความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในการใช้เทคโนโลยีและทักษะในการ ปฏิบัติงานเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังตารางที่ 4.1.7

ตารางที่ 4.1.7 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงานมิติของนิสิต

ข้อ	ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
1	มีความละเอียดรอบคอบ	123	2	5	3,4	ปานกลาง และมาก
2	การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	123	3	5	4	มาก
3	การทำงานร่วมกับผู้อื่น	123	3	5	4	มาก
4	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	123	2	5	4	มาก
5	ทักษะการคิดวิเคราะห์	123	2	5	4	มาก
6	ทักษะการคิดเป็นระบบ	123	2	5	4	มาก
7	มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและความรู้เพิ่มเติม	123	2	5	4	มาก
8	ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	123	1	5	4	มาก
9	มีทักษะในการพูด/สื่อสาร	123	3	5	3	ปานกลาง
10	มีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ	123	2	5	3	ปานกลาง

ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนในระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง มีเรื่องเดียวที่นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับปานกลางคือ ความเป็นผู้นำที่ดี และเมื่อพิจารณาจากค่าต่ำสุดสะท้อนให้เห็นว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความเป็นผู้นำที่ดี ดังตารางที่ 4.1.8

ตารางที่ 4.1.8 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานมิติของนิสิต

ข้อ	ด้านบุคลิกภาพในปฏิบัติงาน	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
1	อดทน สู้งาน	123	2	5	4	มาก
2	มีมนุษยสัมพันธ์	123	3	5	5	มากที่สุด

ข้อ	ด้านบุคลิกภาพในปฏิบัติงาน	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
3	มีความเชื่อมั่นตนเอง	123	3	5	4	มาก
4	มีไหวพริบ ปฏิภาณ	123	3	5	4	มาก
5	แคล่วคล่อง ว่องไว	123	3	5	4	มาก
6	มีความเป็นผู้นำที่ดี	123	2	5	3	ปานกลาง
7	มีความเป็นผู้ตามที่ดี	123	4	5	4	มาก
8	รู้จักกาลเทศะ	123	2	5	5	มากที่สุด
9	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	123	3	5	5	มากที่สุด
10	มีสุขภาพกายแข็งแรง	123	3	5	5	มากที่สุด
11	มีสุขภาพจิตมั่นคง	123	3	5	5	มากที่สุด
12	มีความเชื่อและทัศนคติในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี	123	2	5	5	มากที่สุด

ด้านคุณธรรม จริยธรรม นิสิตส่วนใหญ่มีคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับตั้งแต่มากขึ้นไปทุกเรื่อง ไม่มีนิสิตคนใดเลยที่ประเมินตนเองอยู่ในระดับน้อยลงไป ดังตารางที่ 4.1.9

ตารางที่ 4.1.9 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมมิติของนิสิต

ข้อ	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	จำนวน (คน)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
1	การตรงต่อเวลา	123	3	5	4	มาก
2	ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	123	3	5	5	มากที่สุด
3	สัมมาคารวะ	123	3	5	5	มากที่สุด
4	ความซื่อสัตย์ สุจริต	123	3	5	5	มากที่สุด
5	ความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องานในหน้าที่	123	3	5	5	มากที่สุด
6	ค่านิยมที่ดีต่อการทำงาน	123	3	5	4	มาก
7	ระเบียบวินัย	123	3	5	4	มาก
8	ความมีน้ำใจ	123	3	5	4	มาก
9	มีความยุติธรรม	123	3	5	4	มาก
10	มีสติ วิचारณญาณ	123	3	5	4	มาก

ส่วนที่ 2 คุณภาพบัณฑิต: มิติของผู้ปกครอง

1. ข้อมูลทั่วไป

ผู้ปกครองของนิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผู้ปกครองส่วนมากมีอายุระหว่าง 51-60 ปี ส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมากที่สุด และส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 25,000 บาท ดังตารางที่ 4.2.1

ตารางที่ 4.2.1 ค่าแจกแจงความถี่สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	44	26.7
- หญิง	121	73.3
รวม	165	100.0
อายุ		
- น้อยกว่า 41 ปี	2	1.2
- 41 – 50 ปี	48	29.1
- 51 – 60 ปี	79	47.9
- 61 – 70 ปี	20	12.1
- ไม่ระบุ	16	9.7
รวม	165	100.0
วุฒิการศึกษา		
- ประถมศึกษา	31	18.8
- มัธยมศึกษาตอนต้น	22	13.3
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	59	35.8
- ปริญญาตรี	51	30.9
- ปริญญาโท	2	1.2
รวม	165	100.0
อาชีพ		
- รับราชการ	17	10.3
- บริษัทเอกชน	33	20.0
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	10	6.1
- รัฐวิสาหกิจ	19	11.5
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	66	40.0
- อื่นๆ	19	11.5
- ไม่ระบุ	1	.6
รวม	165	100.0

ผู้ปกครอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้		
- น้อยกว่า 10,001 บาท	45	27.3
- 10,001 – 25,000 บาท	102	61.8
- 25,001 – 50,000 บาท	14	8.5
- มากกว่า 50,000 บาท	4	2.4
รวม	165	100.0

2. คุณภาพของบัณฑิต

การประเมินคุณภาพบัณฑิตในมิติของผู้ปกครองมี 3 ด้าน คือ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทักษะในการปฏิบัติงาน และคุณธรรม จริยธรรม ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้คะแนนอยู่ในระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องความสามารถในการประเมินผลงานที่ให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง และมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกับความเห็นของนิสิตในเรื่องของความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่มีผู้ปกครองส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าจะต้องปรับปรุง/แก้ไข ดังตารางที่ 4.2.2

ตารางที่ 4.2.2 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในมิติของผู้ปกครอง

ข้อ	ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
1	ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับตำแหน่งงาน	165	3	5	4	มาก
2	ความรู้ด้านการพัฒนา	165	3	5	4	มาก
3	ความสามารถในการเรียนรู้งาน	165	3	5	4	มาก
4	ความสามารถในการวางแผนและบริหารงาน	165	3	5	4	มาก
5	ความสามารถในการประเมินผลงาน	165	3	5	3	ปานกลาง
6	ความสามารถในการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้	165	3	5	4	มาก
7	ความสามารถในการใช้ภาษาไทย	165	3	5	4	มาก
8	ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	165	2	5	3	ปานกลาง
9	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	165	0	5	5	มากที่สุด
10	การพยายามพัฒนาตนให้ทันสมัย ใฝ่หาความรู้ และทักษะเพิ่มเติม	165	2	5	4	มาก

ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับมากขึ้นไปทุกเรื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองบางส่วนที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับนิสิตในเรื่องทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ให้คะแนนต่ำสุดอยู่ในระดับน้อยมาก ดังตารางที่ 4.2.3

ตารางที่ 4.2.3 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงานมิติของผู้ปกครอง

ข้อ	ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
1	มีความละเอียดรอบคอบ	165	2	5	4	มาก
2	การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	165	3	5	4	มาก
3	การทำงานร่วมกับผู้อื่น	165	3	5	5	มากที่สุด
4	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	165	3	5	5	มากที่สุด
5	ทักษะการคิดวิเคราะห์	165	3	5	4	มาก
6	ทักษะการคิดเป็นระบบ	165	1	5	4	มาก
7	มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและความรู้เพิ่มเติม	165	2	5	5	มากที่สุด
8	ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	165	1	5	5	มากที่สุด
9	มีทักษะในการพูด/สื่อสาร	165	3	5	4	มาก
10	มีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ	165	2	5	4	มาก

ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้คะแนนทุกเรื่องอยู่ในระดับมากขึ้นไป และยังพบว่า ผู้ปกครองกับนิสิตมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความเป็นผู้นำที่ดีที่ทั้งสองฝ่ายให้คะแนนต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 4.2.4

ตารางที่ 4.2.4 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานมิติของผู้ปกครอง

ข้อ	ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าฐานนิยม	ระดับคุณภาพ
1	อดทน สู้งาน	165	3	5	5	มากที่สุด
2	มีมนุษยสัมพันธ์	165	3	5	5	มากที่สุด
3	มีความเชื่อมั่นตนเอง	165	2	5	4	มาก

ข้อ	ด้านบุคลิกภาพในปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ต่ำ สุด	สูง สุด	ค่า ฐาน นิยม	ระดับ คุณภาพ
4	มีไหวพริบ ปฏิภาณ	165	2	5	4	มาก
5	แคล่วคล่อง ว่องไว	165	2	5	4	มาก
6	มีความเป็นผู้นำที่ดี	165	3	5	4	มาก
7	มีความเป็นผู้ตามที่ดี	165	4	5	5	มากที่สุด
8	รู้จักกาลเทศะ	165	3	5	5	มากที่สุด
9	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	165	3	5	5	มากที่สุด
10	มีสุขภาพกายแข็งแรง	165	3	5	5	มากที่สุด
11	มีสุขภาพจิตมั่นคง	164	3	5	5	มากที่สุด
12	มีความเชื่อและทัศนคติในการแก้ปัญหา ด้วยสันติวิธี	165	2	5	4	มาก

ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้คะแนนอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกเรื่อง และเมื่อดูจากค่าคะแนนต่ำสุด พบว่า ผู้ปกครองให้น้ำหนักคะแนนบัณฑิตด้านการมีสัมมาคารวะอยู่ในระดับน้อยเพียงเรื่องเดียว

ตารางที่ 4.2.5 ค่าต่ำสุด สูงสุด และฐานนิยมของคะแนนปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรมมิติของผู้ปกครอง

ข้อ	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	จำนวน (คน)	ต่ำ สุด	สูง สุด	ค่า ฐาน นิยม	ระดับ คุณภาพ
1	การตรงต่อเวลา	165	3	5	5	มากที่สุด
2	ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	165	3	5	4	มาก
3	สัมมาคารวะ	165	2	5	4	มาก
4	ความซื่อสัตย์ สุจริต	165	4	5	5	มากที่สุด
5	ความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องานใน หน้าที่	165	3	5	5	มากที่สุด
6	ค่านิยมที่ดีต่อการทำงาน	165	3	5	5	มากที่สุด
7	ระเบียบวินัย	164	3	5	4	มาก
8	ความมีน้ำใจ	163	4	5	5	มากที่สุด
9	มีความยุติธรรม	165	3	5	4	มาก
10	มีสติ วิจาร์ณญาณ	165	3	5	5	มากที่สุด

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์คุณภาพของบัณฑิต

การวิเคราะห์คุณภาพของบัณฑิต สร้างตัวแปรโดยการรวมคะแนนจากข้อคำถามที่เป็นคำตอบของนิสิตและผู้ปกครอง เพื่ออธิบายคุณภาพบัณฑิตในภาพรวม ดังนี้

1. มิติของนิสิต

ด้านการเรียนการสอน การคำนวณคะแนนด้านอาจารย์ไม่นำเอารูปแบบการสอนที่อาจารย์รายวิชาเอกใช้มาร่วมสร้างเป็นตัวแปรด้วยเนื่องจากมีข้อคำถามบางข้อไม่สามารถนำมาคำนวณได้ เช่น สอนแบบบรรยาย สอนแบบอภิปราย เป็นต้น และด้านนิสิตไม่นำมาคำนวณด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นมีข้อคำถามบางข้อไม่สามารถนำมาคำนวณได้เช่นเดียวกับด้านรูปแบบการสอนของอาจารย์ เช่น รูปแบบการสอนแบบจำใจและแบบอิสระ เป็นต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นิสิตให้คะแนนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากและคะแนนที่ได้จากนิสิตมีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นิสิตให้คะแนนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านคุณภาพบัณฑิต นิสิตให้คะแนนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากและคะแนนที่ได้จากนิสิตมีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นิสิตให้คะแนนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 4.3.1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์การกระจายของคุณภาพบัณฑิตในมิติของนิสิต

ข้อ	มิติของนิสิต	จำนวน	ต่ำสุด	สูงที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	C.V. (%)	ระดับคุณภาพ
ด้านการเรียนการสอน								
1	ด้านหลักสูตร	165	2.50	4.75	3.99	.530	13.28	มาก
2	ด้านอาจารย์							
	- พฤติกรรมการสอน	165	2.82	5.00	4.34	.392	9.03	มาก
	- คุณลักษณะของอาจารย์	165	3.09	5.00	4.38	.392	8.95	มาก
	รวมด้านอาจารย์	165	3.05	5.00	4.36	.340	7.80	มาก
	รวมด้านการเรียนการสอน	165	3.11	4.88	4.24	.337	7.95	มาก
คุณภาพบัณฑิต								
1	ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	123	3.20	4.90	3.72	.372	10.00	มาก
2	ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	123	2.70	5.00	3.75	.578	15.41	มาก
3	ด้านบุคลิกภาพในปฏิบัติงาน	123	3.00	5.00	4.28	.416	9.72	มาก
4	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	123	3.60	5.00	4.32	.458	10.60	มาก
	รวมด้านคุณภาพบัณฑิต	123	3.40	4.98	4.02	.354	8.81	มาก

2. มิติของผู้ปกครอง

คุณภาพบัณฑิตในมิติของผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ปกครองให้คะแนนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากและคะแนนที่ได้จากผู้ปกครองมีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้ปกครองให้คะแนนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 4.3.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์การกระจายของคุณภาพบัณฑิตในมิติของผู้ปกครอง

ข้อ	มิติของผู้ปกครอง	จำนวน	ต่ำสุด	สูงที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	C.V. (%)	ระดับคุณภาพ
คุณภาพบัณฑิต								
1	ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	165	3.00	4.80	4.01	.442	11.02	มาก
2	ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	165	2.60	5.00	4.16	.478	11.49	มาก
3	ด้านบุคลิกภาพในปฏิบัติงาน	165	2.67	5.00	4.31	.510	11.83	มาก
4	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	165	3.30	5.00	4.45	.460	10.34	มาก
	รวมด้านคุณภาพบัณฑิต	165	2.89	4.95	4.23	.428	10.12	มาก

3. เปรียบเทียบคุณภาพของบัณฑิต

การเปรียบเทียบคุณภาพของบัณฑิต เป็นการเลือกข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งของนิสิตและผู้ปกครองบางด้านมาทำการเปรียบเทียบลำดับคะแนนที่ประเมิน โดยใช้การทดสอบของแมน-วิทนี ยู (Mann-Whitney U Test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน และใช้การทดสอบของครัสคาลและวัลลิส (Kruskal Wallis Test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน และใช้การทดสอบของดันน์ (Dunn Test) ทำการเปรียบเทียบแบบพหุคูณ (multiple comparison) ดังนี้

3.1. มิติของนิสิต เลือกข้อมูลทั่วไปของนิสิตมาทำการเปรียบเทียบ ดังนี้

การเปรียบเทียบตามรุ่น พบว่า นิสิตแต่ละรุ่นให้คะแนนคุณภาพด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน แต่ให้คะแนนด้านคุณภาพบัณฑิตแตกต่างกัน ระหว่างรุ่น 11 กับ รุ่น 12 และรุ่น 12 กับ รุ่น 13 ดังตารางที่ 4.3.3

ตารางที่ 4.3.3 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของนิสิต จำแนกตามรุ่น

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
การเรียนการสอน/รุ่น					
-รุ่น 10	49	84.30	5.311	3	.150
-รุ่น 11	42	70.76			
-รุ่น 12	46	84.14			
-รุ่น 13	28	97.21			
รวม	165				
คุณภาพบัณฑิต//รุ่น					
-รุ่น 10	49	84.95	13.117	3	.004
-รุ่น 11*	42	98.02			
-รุ่น 12* **	46	62.80			
-รุ่น 13**	28	90.23			
รวม	165				

การเปรียบเทียบตามประเภทของการสอบเข้า พบว่า นิสิตแต่ละประเภทการสอบเข้าให้คะแนนคุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.4

ตารางที่ 4.3.4 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของนิสิต จำแนกตามประเภทการสอบเข้า

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
การเรียนการสอน/การสอบเข้า					
- โครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย	15	81.63	.598	2	.741
- มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรง	74	86.16			
- สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย	76	80.20			
รวม	165				
คุณภาพบัณฑิต/การสอบเข้า					
- โครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย	15	88.80	1.005	2	.605
- มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรง	74	78.97			
- สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย	76	85.78			
รวม	165				

การเปรียบเทียบตามอันดับที่เลือกเข้า พบว่า นิสิตแต่ละลำดับที่เลือกเข้าให้คะแนนคุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.5

ตารางที่ 4.3.5 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของนิสิต จำแนกตามอันดับที่เลือกเข้า

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
การเรียนการสอน/อันดับที่เลือกเข้า					
-อันดับที่ 1	17	63.44	6.286	3	.099
-อันดับที่ 2	61	92.18			
-อันดับที่ 3	68	82.96			
-อันดับที่ 4	19	71.16			
รวม	165				
คุณภาพบัณฑิต/อันดับที่เลือกเข้า					
-อันดับที่ 1	17	89.44	1.593	3	.661
-อันดับที่ 2	61	82.73			
-อันดับที่ 3	68	84.94			
-อันดับที่ 4	19	71.16			
รวม	165				

การเปรียบเทียบตามอาชีพปัจจุบัน พบว่า นิสิตแต่ละอาชีพปัจจุบันให้คะแนนคุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.6

ตารางที่ 4.3.6 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของนิสิต จำแนกตามอาชีพปัจจุบัน

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
การเรียนการสอน/อาชีพปัจจุบัน					
- รัฐบาล	5	57.50	7.348	3	.062
- บริษัทเอกชน	104	63.38			
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	6	25.83			
- รัฐวิสาหกิจ	8	74.00			
รวม	123				

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
คุณภาพบัณฑิต/อาชีพปัจจุบัน					
- รับราชการ	5	46.10	6.699	3	.082
- บริษัทเอกชน	104	62.89			
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	6	35.00			
- รัฐวิสาหกิจ	8	80.62			
รวม	123				

การเปรียบเทียบตามประเภทของการได้งานทำ พบว่า นิสิตแต่ละประเภทการได้งานทำให้คะแนนคุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.7

ตารางที่ 4.3.7 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของนิสิต จำแนกตามการได้งานทำ

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
การเรียนการสอน/การได้งานทำ					
- ได้งานทำทันที	46	72.28	.914	2	.633
- ได้งานทำภายใน 2-3 เดือน	54	65.45			
- ได้งานทำมากกว่า 3 เดือน	38	71.88			
รวม	138				
คุณภาพบัณฑิต/การได้งานทำ					
- ได้งานทำทันที	33	69.27	2.992	2	.224
- ได้งานทำภายใน 2-3 เดือน	52	55.95			
- ได้งานทำมากกว่า 3 เดือน	38	63.96			
รวม	123				

การเปรียบเทียบตามประเภทของการทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เรียน พบว่า นิสิตแต่ละประเภทของการทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เรียนให้คะแนนคุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.8

ตารางที่ 4.3.8 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของนิสิต จำแนกตามการทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เรียน

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Mann-Whitney U Test	Z	Sig.
การเรียนการสอน/สาขาวิชาที่เรียน					
-ตรงตามสาขาวิชาที่เรียน	9	45.94	368.500	-1.832	.067
-ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน	129	71.14			
รวม	138				
คุณภาพบัณฑิต/สาขาวิชาที่เรียน					
-ตรงตามสาขาวิชาที่เรียน	9	48.78	394.00	-1.610	.107
-ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน	129	70.95			
รวม	138				

3.2. มิติของผู้ปกครอง เลือกข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองมาทำการเปรียบเทียบ ดังนี้

การเปรียบเทียบตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับระดับปริญญาตรีให้คะแนนคุณภาพบัณฑิตแตกต่างกัน ส่วนการศึกษาระดับอื่นๆ ให้คะแนนคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.9

ตารางที่ 4.3.9 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของผู้ปกครอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
คุณภาพบัณฑิต/วุฒิการศึกษา					
- ประถมศึกษา	31	76.26	14.668	4	.005
- มัธยมศึกษาตอนต้น	22	80.86			
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.*	59	71.08			
- ปริญญาตรี*	51	103.21			
- ปริญญาโท	2	47.50			
รวม	165				

การเปรียบเทียบตามอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รับราชการกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และรับราชการกับอาชีพอื่นๆให้คะแนนคุณภาพบัณฑิตแตกต่างกัน ส่วน นอกนั้นให้คะแนนคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.10

ตารางที่ 4.3.10 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
คุณภาพบัณฑิต/อาชีพ					
- รับราชการ* ** ***	17	125.09	24.923	5	0.000
- บริษัทเอกชน	33	89.98			
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น*	10	53.95			
- รัฐวิสาหกิจ	19	91.82			
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย**	66	68.42			
- อื่นๆ***	19	86.00			
รวม	164				

การเปรียบเทียบตามรายได้ พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-25,000 บาท กับรายได้มากกว่า 50,000 บาท ให้คะแนนคุณภาพบัณฑิตแตกต่างกัน ส่วนรายได้ระดับอื่นๆให้คะแนนคุณภาพ บัณฑิตไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.3.11

ตารางที่ 4.3.11 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพมิติของผู้ปกครอง จำแนกตามรายได้

คุณภาพของบัณฑิต	จำนวน	ลำดับเฉลี่ย (Mean Rank)	Kruskal Wallis Test	df	Sig.
คุณภาพบัณฑิต/รายได้					
- 0 - 10,000 บาท	45	76.31	10.067	3	0.018
- 10,001 - 25,000 บาท*	102	88.16			
- 25,001 - 50,000 บาท	14	86.07			
- มากกว่า 50,000 บาท*	4	16.00			
รวม	165				

ส่วนที่ 4 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาคุณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนชุมชน ปี 2545 สามารถสรุปได้ดังนี้

1. นิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย โดยเลือกเข้าศึกษาอันดับ 1 น้อยที่สุด และเลือกอันดับ 3 มากที่สุด
2. เมื่อจบการศึกษาแล้วนิสิตไปทำงานภาครัฐการน้อยที่สุด ทำงานภาคเอกชนมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ได้งานภายใน 2-3 เดือน และได้งานไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนเป็นส่วนใหญ่
3. นิสิตส่วนใหญ่ประเมินคุณภาพของบัณฑิตทั้งด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิต โดยให้คะแนนอยู่ในระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง แต่มีเรื่องที่น่าสนใจบางประเด็นที่นิสิตบางคนให้คะแนนอยู่ในระดับน้อยมากถึงต้องปรับปรุง ดังนี้
 - ด้านการเรียนการสอน มีนิสิตที่ให้คะแนนด้านหลักสูตรระดับน้อยเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องการผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานนั้น มีคะแนนที่บ่งชี้ให้เห็นว่าควรปรับปรุง/แก้ไข ส่วนด้านอาจารย์มีนิสิตให้คะแนนอยู่ระดับน้อยลงไปหลายเรื่อง แต่ที่น่าสนใจมีอยู่ 1 เรื่อง ที่นิสิตให้คะแนนระดับน้อยมาก คือ มีการวัดผลและประเมินผลอย่างยุติธรรม
 - ด้านการใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญา นิสิตให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียน น้อยกว่าการทำกิจกรรมทางสังคมกับเพื่อนที่ไม่ใช่การเรียน
 - ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน ยังมีนิสิตบางส่วนที่มีความรู้ความสามารถใช้เทคโนโลยีในระดับน้อยมาก
 - ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าตนมีความเป็นผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้นำ
4. ผู้ปกครองของนิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มากที่สุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมากที่สุด และส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 25,000 บาท
5. ผู้ปกครองให้คะแนนประเมินคุณภาพของบัณฑิตด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรม ระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องความสามารถในการประเมินผลงานและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง และมีผู้ปกครองบางส่วนที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับนิสิตในเรื่องทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ให้คะแนนต่ำสุดอยู่ในระดับน้อยมาก

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการสัมภาษณ์

ในส่วนนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต โดยผู้วิจัยได้มีการจัดทำกรสนทนากลุ่มในส่วนของกลุ่มบัณฑิตซึ่งเป็นตัวแทนของบัณฑิตทั้ง 4 รุ่น ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต เช่น ด้านความรู้ โดยรายวิชาส่วนใหญ่ของหลัก สูตรก็ถือว่าเหมาะสมกับการที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงาน ไม่ว่าจะป็นรายวิชาเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน หลักการพัฒนาชุมชน การบริหารงานท้องถิ่น ภาวะผู้นำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกปฏิบัติงานถือเป็นรายวิชาที่สำคัญที่สุดที่บัณฑิตจะได้นำความรู้ทฤษฎีที่ได้มาใช้ในการประกอบการทำงานจริงของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศาลากลางจังหวัด กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานในกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น หรือบางคนได้มีโอกาสไปฝึกในส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือบริษัทเอกชน ซึ่งประโยชน์นอกจากได้เรียนรู้งาน ได้ฝึกตนในการเข้าไปอยู่สังคมแห่งการทำงาน แล้วบัณฑิตยังได้รู้จักกับบุคลากรในหน่วยงานที่จะเป็นช่องทางในการที่จะทำงาน ณ หน่วยงานนั้นหากสนใจได้

ในส่วนความรู้ที่ควรจะมี ได้แก่ การเขียนโครงการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อบัณฑิตต้องมาเข้าสู่ชีวิตการทำงาน ในหลายครั้งก็ต้องทำการช่วยองค์กรในการเขียนโครงการ การปรับปรุง หรือ การประเมินผลโครงการ นอกจากนี้เรื่องความรู้ในการทำแผนชุมชน เทคนิคการทำประชาคมเพราะเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชุมชนจะต้องทำแผนชุมชนเพื่อการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง และการกระตุ้นทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญมากทั้งในกรณีทำงานและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยทักษะที่บัณฑิตเห็นความเร่งด่วนคือ ทักษะการพูด

บุคลิกภาพที่สำคัญของการเป็นนักพัฒนาที่ดี คือ การมีน้ำใจ การมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาที่จะดูแลและช่วยเหลือผู้อื่นรวมทั้งสังคม เพราะงานพัฒนาเป็นงานที่จะต้องเสียสละ นอกจากนี้คือ การทำงานเป็นทีม การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งบัณฑิตได้รับการฝึกในระหว่างเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ด้วยงานพัฒนาเป็นงานบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆในชุมชนที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้

ทักษะในการปฏิบัติงานที่โดดเด่นของบัณฑิตจะเป็นการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีด้วยการฝึกฝนในช่วงเรียน สิ่งที่ควรต้องเพิ่มคือ การฝึกทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ไขปัญหา การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ให้มากขึ้นเพราะในการทำงานทักษะการคิดเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็น

ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมอาจารย์มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับหลักสูตร มีความตั้งใจสอนและการใช้สื่อประกอบการสอนอย่างเหมาะสม เช่น ภาพนิ่ง วิดีทัศน์ ฯลฯ สำหรับวิธีการสอนมีทั้งการบรรยายในห้องเรียน การทำกิจกรรมกลุ่ม การให้ค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง การทำวิจัย และโดยเฉพาะการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเรียนซึ่งทำให้ได้รับความรู้จากสถานที่จริงและยังเป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน

สำหรับกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งได้ความร่วมมือจากตัวแทนของบริษัทเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยผลการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของหลักสูตรโดยเห็นว่า บัณฑิตมีความตั้งใจในการทำงานและใฝ่เรียนรู้ มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาของงานที่ทำ มีสัมมาคารวะ มีความกระตือรือร้น มีวินัยและความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ยังมีส่วนที่ควรพัฒนาคือ ทักษะการคิด ทั้งคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การคิดกลยุทธ์เนื่องจากในองค์กร

จะมีการต้องจัดทำแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ในการทำงาน นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งฟัง พูด อ่านและเขียน เพราะบัณฑิตที่มาทำงานส่วนใหญ่ทักษะด้านนี้จะต่ำ โดยเฉพาะการพูดที่มีความจำเป็นอย่างมาก สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยส่วนใหญ่ บัณฑิตจะมีความสามารถในการใช้โปรแกรมการพิมพ์งาน Microsoft word และการนำเสนองาน power point ได้เป็นปกติทั่วไป แต่โปรแกรมที่ควรเสริมคือ โปรแกรม EXCEL เป็นต้น ทักษะเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำงานในองค์กรทั้งหลายทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่า หากมีบัณฑิตของหลักสูตรสนใจที่จะทำงานในหน่วยงานตน ก็มีความยินดีที่จะรับเข้าทำงาน เพราะเท่าที่ผ่านมาบัณฑิตที่ทำงานอยู่สามารถปฏิบัติงานได้ดีเป็นที่น่าประทับใจ

กลุ่มผู้ปกครองของบัณฑิต ที่ได้ร่วมให้ข้อมูลเชิงลึกในครั้งนี้ โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ปกครองจะมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของบัณฑิต โดยในช่วงระหว่างเรียน ผู้ปกครองมีความเห็นว่า บัณฑิตมีความเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้นในทุกปี โดยสังเกตว่า บัณฑิตจะมีความคิดมากขึ้น มีความรู้ความสามารถ ความอดทน ในหลายครั้งบัณฑิตจะมาเล่าสู่กันฟังในเรื่องการเรียน การไปศึกษาดูงาน หรือการเข้าค่าย การทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะช่วงหลังจากการไปฝึกงานมา 1 ภาคการศึกษา บัณฑิตมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด มีความตระหนักตนในการให้ความสำคัญกับการเรียนที่จะเป็นบันไดสู่อนาคต บัณฑิตมีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตมากขึ้น มีความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการเตรียมตัวเข้าสู่สังคมการทำงานที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน บัณฑิตเห็นคุณค่าของเงินว่ากว่าจะได้มาก็ต้องทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย บัณฑิตมีความขยัน มีความรับผิดชอบต่อชีวิตดีขึ้น และคิดขวนขวายที่จะเพิ่มพูนความสามารถของตนเอง บัณฑิตบางคนได้ลงเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างมากต่อการสมัครงาน การทำงาน และความรุ่งเรืองในงาน หลังจากบัณฑิตได้เรียนจบหลักสูตรแล้ว บางคนก็ได้สอบทำงานราชการ เช่น ทหาร ข้าราชการกรมพัฒนาชุมชน ทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น และบางคนทำการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองก็จะแนะนำหลักสูตรสาขาการพัฒนาชุมชนนี้ หากมีเครือข่ายหรือคนรู้จักที่สนใจ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาคุณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ปี 2545 มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ

1. เพื่อประเมินคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ปี 2545
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ปี 2545
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ปี 2545 ประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทที่มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรงและประเภทที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย

สรุปผลการศึกษา

1. คุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ปี 2545

1.1 มิติของนิสิต: คุณภาพของบัณฑิตทั้งด้านการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง แต่มีบางประเด็นที่นิสิตบางคนให้คะแนนอยู่ในระดับน้อยมากถึงต้องปรับปรุง เช่น ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร โดยเฉพาะเรื่องการผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ด้านอาจารย์มีระดับมาก โดยเฉพาะเรื่อง มีการวัดผลและประเมินผลอย่างยุติธรรม

1.2 มิติของผู้ปกครอง: คุณภาพของบัณฑิตทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรมพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากขึ้นไป ยกเว้นเรื่องความสามารถในการประเมินผลงานและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่น่าสนใจทั้งกลุ่มผู้ปกครองและนิสิตพบว่า ทั้งสองกลุ่มประเมินเรื่องทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตว่า มีคุณภาพที่อยู่ในระดับน้อยมาก

2. ปัจจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ปี 2545

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตประกอบด้วย หลักสูตร อาจารย์ และ นิสิต

2.1 หลักสูตร

นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับมากขึ้นไปเกือบทุกข้อ ยกเว้นเรื่องความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ และการผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานที่นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับปานกลาง

2.2 อาจารย์

นิสิตประเมินจาก 3 ด้าน คือ พฤติกรรมการสอน รูปแบบการสอนที่อาจารย์รายวิชาเอกใช้ และคุณลักษณะของอาจารย์ นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนระดับมากขึ้นไปเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นด้านรูปแบบการสอนในเรื่องการสอนโดยใช้วิทยากรและการสอนโดยใช้สื่อ เช่น วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต

เป็นต้น ที่นิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 นิสิต แบ่งการประเมินเป็น 2 ด้านคือ ด้านรูปแบบการเรียนของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์ และด้านการใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญา

- ด้านรูปแบบการเรียนของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์ พบว่านิสิตส่วนใหญ่ให้คะแนนมากขึ้นไปในเรื่องรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา แบบร่วมมือ และแบบอิสระ ส่วนรูปแบบการเรียนที่ได้คะแนนน้อยคือ แบบจำใจ

- ด้านการใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญาพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ให้น้ำหนักคะแนนที่เกี่ยวกับ การเข้าเรียนมากที่สุด และน้ำหนักคะแนนที่น้อยที่สุดคือการทำงาน Part time

3. เปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545 ประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทที่มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรงและประเภทที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545 ทั้งสามประเภทคือ ประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทที่มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรงและประเภทที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าคุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพของบัณฑิตทั้งสามประเภทไม่มีความแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1.คุณภาพบัณฑิต

การวิจัยครั้งนี้แบ่งคุณภาพบัณฑิตออกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านมีความรู้ ความสามารถ ด้านมีทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และด้านมีคุณธรรม จริยธรรม จากผลการศึกษาพบว่า ทุกด้านบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545 ได้รับการประเมินว่ามีคุณภาพมาก สะท้อนการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ทั้ง 4 ประการที่ระบุไว้ (อ้างอิงบทที่ 2 หน้า 1-2) ซึ่งผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก นโยบายการพัฒนาศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของคนที่ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 9 และ 10 (อ้างอิง บทที่ 2 หน้า 4-16) และวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อ 1 และข้อ 2 (บทที่ 2 หน้า 17) ที่ต้องการให้หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนาคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามจากการผลวิจัยพบว่ามีประเด็นสำคัญบางอย่างที่ควรนำมาพัฒนาปรับปรุง คือ การใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยี ความละเอียด รอบคอบ การพูด/สื่อสาร และการเป็นวิทยากรกระบวนการ ทั้งนี้เพราะประเด็นดังกล่าว จัดเป็นความรู้พื้นฐานของคุณภาพคนในสังคมที่ช่วยส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ข้อ 3 ในประเด็นการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บทที่ 2 หน้า 6) และสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตข้อ 4 (บทที่ 2 หน้า 12) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (บทที่ 2 หน้า 8-16) ที่เน้นให้หลักสูตรเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

(มนตรี แยมกสิกร, อ่างแล้ว) ข้อ 2. มีความรู้ความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ข้อ 4. มีความสามารถอย่างลึกซึ้งตามสาขาวิชาชีพ ข้อ 8. มีศักยภาพในการใช้ปัญญาเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และข้อ 9 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของผู้จ้างงาน (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา อ้างถึงในบทที่ 2 หน้า 32) ในเรื่องความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา ความสามารถในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิชาชีพ และความรู้ความสามารถพิเศษ เช่น เทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตดังกล่าวเป็นสิ่งที่พึงประสงค์และเป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเป็นอย่างมาก ดังเช่น งานวิจัยของ วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยาและคณะ (2532) ชาญชัย อินทรประวัตติ (2541) อรดา ศุภทรัพย์ (2543) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2542) ประหยัด ลักษณะงามและคณะ (2536) ดังนั้นภาควิชาฯ จึงจำเป็นต้องทบทวนและให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพต่างๆ ดังกล่าวเป็นการเร่งด่วนเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถด้านพัฒนาชุมชนและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันดังวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (บทที่ 2, หน้า 1) อย่างแท้จริง

2. ปัจจัยด้านการเรียนการสอน

สำหรับปัจจัยด้านการเรียนการสอนการวิจัยครั้งนี้พิจารณา 3 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านรูปแบบการเรียนของบัณฑิต

หลักสูตร จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรพัฒนาชุมชนมีคุณภาพมาก แต่ยังคงต้องมีการพัฒนาเรื่องความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ และการผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานเป็นพิเศษทั้งนี้เนื่องมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความรุนแรงรวดเร็ว และโกลาหล (chaotics) ตามแนวคิดของ Phillip Kotler และ John Caslione (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ และไชยา ยิ้มวิไล, แปล, 2554) ทำให้สังคมจึงต้องการบุคคลที่มีความสามารถเพื่อการดำรงอยู่ได้ในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างเท่าทันตลอดจนมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาว่า จะเกิดขึ้นเมื่อใด ที่ไหน อย่างไรได้อย่างทันท่วงที่เป็นสำคัญ ดังนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการประสานพลังแห่งความร่วมมือเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพและสมรรถนะเท่าทันและนำหน้ากระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างสมดุล ในการพัฒนาดังกล่าวยังถือเป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่บัณฑิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493-2537 เกี่ยวกับบัณฑิตไทยในอนาคต (อ้างแล้วหน้า 23-24) ได้เป็นอย่างดี

อาจารย์ จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ในหลักสูตรพัฒนาชุมชนมีคุณภาพมาก มีวิธีการสอนหลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การวิจัย เป็นต้น อย่างไรก็ตามแนวการสอนส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะการบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนซึ่งอาจมีการทำปฏิบัติการ การทำงานกลุ่มบ้าง เพื่อเพิ่มความเข้าใจ สิ่งนี้สอดคล้องกับที่กาญจนา มณีแสง (2543) ได้ทำการวิจัยประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตก็พบว่า อาจารย์โดยส่วนใหญ่มีแนวการสอนเป็นเชิงบรรยาย และสอดคล้องกับผลการวิจัยในของพนมพร เผ่าเจริญ (2542) เรื่อง เทคนิคการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ที่ได้ทำการประเมินผลโครงการฝึกอบรมปฏิบัติการเทคนิคนี้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอนที่เน้นให้อาจารย์ทำกระบวนการกลุ่ม โดยให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มในช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พูดคุย อภิปราย ซักถามกัน และให้ความ

ร่วมมือแก่กันในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทั้งเด็กที่เก่งก็จะช่วยกระตุ้นเพื่อนที่อ่อนกว่าในการให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน นักเรียนจะได้มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีส่วนร่วมและมีวินัย ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะในการตัดสินใจ และทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ อันจะส่งผลให้เด็กเป็นคนเก่ง ดีและมีความสุข แต่มีประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาปรับปรุงเพื่อให้มีคุณภาพได้มากยิ่งขึ้นคือรูปแบบการสอนในเรื่องการสอนโดยใช้วิทยากร และการสอนโดยใช้สื่อ เช่น วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

นิสิต จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการเรียนที่ทำให้มีคุณภาพ คือรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา แบบร่วมมือ และแบบอิสระ และการเข้าชั้นเรียน ในงานวิจัยพบว่าการทำงาน Part time ทำให้คุณภาพการเรียนของนิสิตไม่ดีขึ้น สอดคล้องกับการงานวิจัยของ บุญพิทักษ์ ทรัพย์ไพศาล (2542) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สำรวจส่วนใหญ่ได้มีการทำงานในระหว่างเรียนมากขึ้น เพื่อต้องการแบ่งเบาภาระของครอบครัว และเป็นประสบการณ์ในการทำงานในอนาคตได้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ นักศึกษาเหล่านี้จะประสบปัญหาในการบริหารเวลากับการเรียน บางครั้งไม่สนใจการเรียน และมีการให้เวลากับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน้อยลง

3. เปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนปี 2545 ประเภทโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย ประเภทที่มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรง และประเภทที่สอบผ่านทพววมหาวิทยาลัย

จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพด้านการเรียนการสอนและคุณภาพของบัณฑิต ทั้งสามประเภทไม่มีความแตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลักสองประการคือ

1. นโยบายการพัฒนาศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 (อ้างแล้ว หน้าหน้า 4-16) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จะเห็นว่ามี การปรับให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ เช่น เมื่อสังคมให้ความสนใจเรื่องการมีส่วนร่วม แผนฯ 8 จึงเป็นฉบับเริ่มต้นที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่มสาขาอาชีพและภูมิภาคของประเทศเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างกว้างขวาง (อ้างบทที่ 2 หน้าหน้า 4-16) และจากจุดเริ่มต้นของการเน้นความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาดังกล่าวทำให้แผนฯ 9 ต่อ ๆ มาได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้มากขึ้น อาทิเช่น แผนฯ 9 มีได้การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาผสมผสานกับจุดเด่นของสังคมไทยที่มีความเปิดกว้างและยึดหยุ่นบนพื้นฐานของวัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูล เน้นการปรับปรุงกระบวนการและกลไกเพื่อระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายทำให้สังคมเกิดภูมิคุ้มกันสังคมไทย ส่งผลให้เกิดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นให้คนไทยทุกคนมีคุณภาพ สุขภาพแข็งแรงเป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (อ้างบทที่ 2 หน้าหน้า 8-9) สำหรับแผนฯ 10 ได้ให้ความสำคัญกับการยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ซึ่งยุทธศาสตร์พัฒนาในแผนนี้ คือคุณภาพของคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ(อ้างบทที่ 2 หน้า 9-16)

2. นโยบายการประกันคุณภาพ สำหรับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้มีการกำหนดไว้ตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ควบคุมกระบวนการและเน้นขั้นตอนต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่

ระดับประถมและมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมี ครู เป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา จึงส่งผลทำให้ มหาวิทยาลัยได้นักเรียนที่มีคุณภาพมาพัฒนา ในขณะที่เดียวกันในส่วนของระดับมหาวิทยาลัยพบว่ามี นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2554) และนโยบายการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2551) ที่สถาบันการศึกษาได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดและควบคุมทิศทางการพัฒนาบัณฑิตให้ออกไปเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพตรงและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม แม้ว่าจะต้องเผชิญกับความจำกัด เรื่อง เงิน เวลา คน สถานที่ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ บ้างก็ตามดังนั้น คุณภาพบัณฑิตในแต่ละประเภทจึงไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะป็นนักเรียนในโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย สอบคัดเลือกตรง หรือสอบผ่านทวง มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยคุณภาพบัณฑิตไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าคุณภาพของบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง การใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยี ความละเอียด รอบคอบ การพูด/สื่อสาร เป็นสิ่งที่ผู้ใช้บัณฑิตและตลาดแรงงานต้องการและคาดหวัง ดังนั้นจึงถือเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วนที่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่รับผิดชอบควรต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษและพยายามดำเนินการจัดทำแผนงานและโครงการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพดังกล่าวให้กับบัณฑิตในรุ่นต่อไป

1.2 การประเมินความเสี่ยงและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในระดับประเทศและสังคมโลกเป็นเรื่องจำเป็นที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้อีกต่อไป ซึ่งภาควิชาควรต้องมีการวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

1.3 สนับสนุนให้ชุมชนและผู้ใช้บัณฑิตได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาบัณฑิตร่วมกับสถาบันการศึกษาเป็นต้นว่า การออกแบบหลักสูตร การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การทำแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรม การใช้พื้นที่ทางวิชาการ การบูรณาการองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรพัฒนาชุมชนร่วมกับสถาบันและหน่วยงานต่างๆ เพื่อค้นหาและสร้างหลักสูตรให้มีคุณภาพและเป็นที่สุดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้ใช้บัณฑิตให้มากยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการวิจัยเฉพาะหลักสูตรพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2545 เพื่อยกระดับภาพความเข้าใจอย่างเชื่อมโยงในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตจึงควรศึกษาบัณฑิตในรุ่นต่างๆ ในช่วง 4 ปี ก่อนที่จะมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพื่อจะได้ทำการเปรียบเทียบคุณลักษณะต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็งของบัณฑิตพัฒนาชุมชนอย่างลุ่มลึกเพื่อช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาบัณฑิตเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ของสังคมมากที่สุด

2.3 ควรทำการวิจัยสาเหตุ ปัญหาและผลกระทบจากการใช้เวลาว่างของบัณฑิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำงาน Part time เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยป้องกันและจัดการกับปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนของบัณฑิต

บรรณานุกรม

- กาญจนา มณีแสง. 2543. การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จำเนียร จวงตระกูล. 2530. ลักษณะของลูกจ้างที่นายจ้างต้องการ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฉันทนา จันทวงศ์. 2546. การติดตามคุณภาพบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2545. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. 2541. การติดตามผลบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีรุ่นปีการศึกษา 2539. เทคโนโลยีสุรนารี ปีที่ 6, ฉบับที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค. 2542), หน้า 181-191.
- ชัยพร วิชชาวุธ. 2530. จริยธรรมกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2530. รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2530. (อัดสำเนาเข้าเล่ม). กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- บุญพิทักษ์ ทรัพย์ไพศาล. 2542. การทำงานพิเศษของนักศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประกอบ คูปรัตน์. 2529. แนวทางการสร้างบัณฑิตในอนาคต : หลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ 20 ฉบับที่ 4. เมษายน-พฤษภาคม หน้า 58-79.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2530. รายงานการวิจัยบทบาทและสัมฤทธิ์ผลของสถาบันอุดมศึกษาของไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ประหยัด ลักษณะงาม และคณะ. 2536. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ที่หน่วยงานต้องการ. ม.ป.พ.
- พนมพร เผ่าเจริญ. 2542. การประเมินผลโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง เทคนิคการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไพฑูริย์ อิงศสุวรรณ และคณะ. 2535. รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทและสัมฤทธิ์ผลในการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในรอบ 50 ปี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนตรี แยมกสิกร. 2546. การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบของนิสิตปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา. ปริญญาโททางการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. 2532. รายงานผลการวิจัยการศึกษาดตลาดแรงงานของบัณฑิตในเชิงพฤติกรรม ปี 2533-2537. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วรรณวิภา จัตุชัย. 2542. ความต้องการบัณฑิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันราชภัฏตามทัศนะของผู้ประกอบการ. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 2548. ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สุธีร์ เจริญสุข. 2549. ความพึงพอใจของนายจ้างหรือผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมชาย ภาภาสน์วิวัฒน์ และ ไชยา ยี่มิวิไล. ผู้แปล. 2554. เคโอติก : การบริหารจัดการและการตลาดท่ามกลางวิกฤติการณ์โลกธุรกิจเร้าร้อนด้าน โดย Philip Kotler, John A. Caslione. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2554. *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2551. *คู่มือการประเมินคุณภาพ
ภายนอก ระดับอุดมศึกษา รอบที่สอง พ.ศ.2549-2553*. ไม่ปรากฏที่พิมพ์.

อุดม หนูทอง. 2539. *บัณฑิตไทยในแนวพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

อรดา ศุภทรัพย์. 2543. *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตบริหารธุรกิจที่นายจ้างต้องการ*. วารสารวิจัย.
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชา เรื่อง
คุณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ ปี 2545

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาประเมินคุณภาพบัณฑิต ตามแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 คุณภาพของบัณฑิต
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตสาขาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ
2. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ และทุกตอน เพื่อนำคำตอบไปใช้ในการวิจัย
3. ข้อมูลที่ท่านให้จะเป็นความลับและมีการประมวลผลในภาพรวม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / หรือ X ลงในช่องตัวเลือก ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. ตำแหน่งของท่านในหน่วยงาน
 ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน รองผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน
 ผู้จัดการ/หัวหน้าแผนก/ฝ่าย รองผู้จัดการ/รองหัวหน้าแผนก/ฝ่าย
 หัวหน้างาน
2. ลักษณะของหน่วยงาน.....
 2.1 ราชการ 2.2 บริษัทเอกชน 2.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 2.4 รัฐวิสาหกิจ 2.5 องค์กรไม่มุ่งหวังผลกำไร 2.6 อื่นๆ โปรดระบุ.....
3. ท่านใช้เกณฑ์ใดบ้างในการพิจารณารับบุคลากรด้านพัฒนารัฐวิสาหกิจทำงานในหน่วยงานของท่าน
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 3.1 สถาบันการศึกษาที่จบ 3.2 ผลการเรียนตลอดหลักสูตร
 3.3 สาขาวิชาที่จบ 3.4 ประสบการณ์ในการทำงาน
 3.5 ประสบการณ์ทำกิจกรรมนอกหลักสูตร 3.6 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 คุณภาพของบัณฑิต

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนตามความคิดเห็นของท่าน โดย

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด 0 = ต้องปรับปรุง/แก้ไข

คุณภาพของบัณฑิต	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ก.ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน							
1. ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับตำแหน่งงาน							
2. ความรู้ด้านการพัฒนา							
3. ความสามารถในการเรียนรู้งาน							
4. ความสามารถในการวางแผนและบริหารงาน							
5. ความสามารถในการประเมินผลงาน							
6. ความสามารถในการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้							
7. ความสามารถในการใช้ภาษาไทย							
8. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ							
9. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี							
10. การพยายามพัฒนาตนให้ทันสมัย ใฝ่หาความรู้และทักษะเพิ่มเติม							
ข. ทักษะในการปฏิบัติงาน							
1. มีความละเอียดรอบคอบ							
2. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า							
3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น							
4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์							
5. ทักษะการคิดวิเคราะห์							
6. ทักษะการคิดเป็นระบบ							
7. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและความรู้เพิ่มเติม							
8. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ							
9. มีทักษะในการพูด/สื่อสาร							
10. มีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ							

คุณภาพของบัณฑิต	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ค.บุคลิกภาพ							
1.อดทน สู้งาน							
2.มีมนุษยสัมพันธ์							
3.มีความเชื่อมั่นตนเอง							
4.มีไหวพริบ ปฏิภาณ							
5.แคล่วคล่อง ว่องไว							
6.มีความเป็นผู้นำที่ดี							
ค.บุคลิกภาพในปฏิบัติงาน							
7.มีความเป็นผู้ตามที่ดี							
8.รู้จักกาลเทศะ							
9.รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น							
10.มีสุขภาพกายแข็งแรง							
11.มีสุขภาพจิตมั่นคง							
12.มีความเชื่อและทัศนคติในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี							
ง.คุณธรรม จริยธรรม							
1.การตรงต่อเวลา							
2.ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม							
3.สัมมาคารวะ							
4.ความซื่อสัตย์ สุจริต							
5.ความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องานในหน้าที่							
6.ค่านิยมที่ดีต่อการทำงาน							
7.ระเบียบวินัย							
8.ความมีน้ำใจ							
9.มีความยุติธรรม							
10.มีสติ วิจารณ์ญาณ							

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตสาขาพัฒนาชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต เรื่อง
คุณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ ปี 2545

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ที่ท่านได้พิจารณาประเมินคุณภาพบัณฑิตฯ ตามแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการเรียนการสอน
ตอนที่ 3 คุณภาพของบัณฑิต
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตสาขาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ
2. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ และทุกตอน เพื่อนำคำตอบไปใช้ในการวิจัย
3. ข้อมูลที่ท่านให้จะเป็นความลับและมีการประมวลผลในภาพรวม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / หรือ X ลงในช่องตัวเลือก ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ 1.1 ชาย 1.2 หญิง
2. ประเภทของการสอบเข้าสาขาวิชาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ
 5.1 โครงการพิเศษของมหาวิทยาลัย 5.2 มหาวิทยาลัยสอบคัดเลือกตรง
 5.3 สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย
3. อันดับที่เลือกเข้าสาขาวิชาการพัฒนารัฐวิสาหกิจ
 6.1 อันดับที่ 1 6.2 อันดับที่ 2 6.3 อันดับที่ 3 6.4 อันดับที่ 4
4. อาชีพปัจจุบัน (หากตอบข้อ 4.7 ไม่ต้องตอบข้อ 5 และ ข้อ 6)
 4.1 รับราชการ 4.2 บริษัทเอกชน 4.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 4.4 รัฐวิสาหกิจ 4.5 องค์กรไม่มุ่งหวังผลกำไร 4.6 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
 4.7 ศึกษาคือ 4.8ว่างงาน 4.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. การได้งานทำ (หากตอบข้อ 4.8 แต่เคยได้งานทำมาก่อน ตอบข้อ 5 และ ข้อ 6 ด้วย)
 5.1 ได้งานทำทันที 5.2 ได้งานทำภายใน 2-3 เดือน
 5.3 ได้งานทำมากกว่า 3 เดือน
6. การทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เรียน
 6.1 ตรงตามสาขาวิชาที่เรียน 6.2 ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการเรียนการสอน

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนตามความคิดเห็นของท่าน โดย

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด 0 = ต้องปรับปรุง/แก้ไข

ปัจจัยด้านการเรียนการสอน	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ก.หลักสูตร							
1.สัดส่วนของจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชามีความเหมาะสม							
1.1 หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป							
1.2 หมวดวิชาเอก							
1.3 หมวดวิชาโท							
1.4 หมวดวิชาเลือกเสรี							
2.หลักสูตรมีความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์							
3.หลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน							
4.หลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการทำงาน							
5.หลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียนสำหรับการดำเนินชีวิตส่วนตัว							
ข.อาจารย์							
พฤติกรรมการสอน	5	4	3	2	1	0	code
1.มีการแจกประมวลการสอน							
2.มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี							
3.มีเอกสารประกอบการสอนอย่างสม่ำเสมอ							
4.มีอุปกรณ์การสอนครบครัน							
5.มีการเข้าสอนสม่ำเสมอ							
6.มีการอธิบายเข้าใจเป็นอย่างดี							
7.รับฟังความคิดเห็นของนิสิต							
8.ส่งเสริมให้นิสิตมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์							
9.อบรมสั่งสอนคุณธรรมและศีลธรรมให้แก่ นิสิต							
10.มีการวัดผลและประเมินผลอย่างยุติธรรม							

ปัจจัยด้านการเรียนการสอน	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
พฤติกรรมการสอน							
11.มีเวลาให้นักเรียนเข้าพบ							
รูปแบบการสอนที่อาจารย์รายวิชาเอกใช้							
1.สอนแบบบรรยาย							
2.สอนแบบอภิปราย							
3.สอนแบบการใช้กรณีตัวอย่าง							
4.สอนโดยใช้วิทยากร							
5.สอนโดยใช้สื่อ เช่น วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น							
6.สอนทฤษฎีควบคู่การปฏิบัติ							
7.สอนแบบการทำโครงการ							
8.สอนแบบแบ่งกลุ่มย่อย/กิจกรรม							
9.สอนแบบให้ฝึกปฏิบัติเองในภาคสนาม							
10.สอนแบบการทำวิจัย							
คุณลักษณะของอาจารย์							
1.การมีคุณธรรม จริยธรรม							
2.เป็นผู้มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี							
3.เป็นผู้นำทางวิชาการ							
4.ความเชื่อมโยงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ							
5.การติดตามความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงของความรู้ใหม่ๆ							
6.ความเป็นนักวิเคราะห์							
7.ความเป็นนักวิพากษ์							
8.การมีวิสัยทัศน์							
9.มีความรับผิดชอบ							
10.เป็นผู้ยอมรับฟังเหตุผล							
11.มีการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม							

ปัจจัยด้านการเรียนการสอน	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
รูปแบบการเรียนของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์							
1.แบบจำใจ							
2.แบบพึ่งพา							
3.แบบร่วมมือ							
4.แบบอิสระ							
5.แบบแข่งขัน							
การใช้เวลาระหว่างเรียนในระดับปริญญาตรี							
1.เตรียมตัวหาอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียน							
2.การเข้าเรียน							
3.ทบทวนเนื้อหาการเรียนภายหลังจากการเรียน							
4.ทำการบ้าน/งานในวิชาที่เรียน							
5.เข้าห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า							
6.อภิปรายปัญหาด้านวิชาการในกลุ่มเพื่อน							
7.ร่วมกิจกรรมนิสิต							
8.ทำงานอดิเรก							
9.ทำงาน Part time							
10.จับกลุ่มคุยกัน							
11.เดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ							

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อคุณภาพของบัณฑิต

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนตามความคิดเห็นของท่าน โดย

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด 0 = ต้องปรับปรุง/แก้ไข

คุณภาพของบัณฑิต	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ก.ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน							
1.ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับตำแหน่งงาน							
2.ความรู้ด้านการพัฒนา							

คุณภาพของบัณฑิต	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ก. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน							
3. ความสามารถในการเรียนรู้งาน							
4. ความสามารถในการวางแผนและบริหารงาน							
5. ความสามารถในการประเมินผลงาน							
6. ความสามารถในการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้							
7. ความสามารถในการใช้ภาษาไทย							
8. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ							
9. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี							
10. การพยายามพัฒนาตนให้ทันสมัย ใฝ่หาความรู้และทักษะเพิ่มเติม							
ข. ทักษะในการปฏิบัติงาน							
1. มีความละเอียดรอบคอบ							
2. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า							
3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น							
4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์							
5. ทักษะการคิดวิเคราะห์							
6. ทักษะการคิดเป็นระบบ							
7. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและความรู้เพิ่มเติม							
8. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ							
9. มีทักษะในการพูด/สื่อสาร							
10. มีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ							
ค. บุคลิกภาพ							
1. อดทน สู้งาน							
2. มีมนุษยสัมพันธ์							
3. มีความเชื่อมั่นตนเอง							
4. มีไหวพริบ ปฏิภาณ							
5. แคล่วคล่อง ว่องไว							
6. มีความเป็นผู้นำที่ดี							

คุณภาพของบัณฑิต	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ค.บุคลิกภาพในปฏิบัติงาน							
7.มีความเป็นผู้ตามที่ดี							
8.รู้จักกาลเทศะ							
9.รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น							
10.มีสุขภาพกายแข็งแรง							
11.มีสุขภาพจิตมั่นคง							
12.มีความเชื่อและทัศนคติในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี							
ง.คุณธรรม จริยธรรม							
1.การตรงต่อเวลา							
2.ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม							
3.สัมมาคารวะ							
4.ความซื่อสัตย์ สุจริต							
5.ความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องานในหน้าที่							
6.ค่านิยมที่ดีต่อการทำงาน							
7.ระเบียบวินัย							
8.ความมีน้ำใจ							
9.มีความยุติธรรม							
10.มีสติ วิจารณ์ญาณ							

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตสาขาพัฒนาชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง เรื่อง
คุณภาพของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น ปี 2545

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ปกครองของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาประเมินคุณภาพบัณฑิตฯ ตามแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 คุณภาพของบัณฑิต
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตสาขาการพัฒนารัฐบาลท้องถิ่น
2. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ และทุกตอน เพื่อนำคำตอบไปใช้ในการวิจัย
3. ข้อมูลที่ท่านให้จะเป็นความลับและมีการประมวลผลในภาพรวม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / หรือ X ลงในช่องตัวเลือก ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ 1.1 ชาย 1.2 หญิง
2. อายุ.....ปี
3. วุฒิการศึกษา
 3.1 ประถมศึกษา 3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น 3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ต้น/ปวช.
 3.4ปริญญาตรี 3.5ปริญญาโท 3.6 อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. อาชีพปัจจุบัน
 4.1 รับราชการ 4.2 บริษัทเอกชน 4.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 4.4 รัฐวิสาหกิจ 4.5 องค์กรไม่มุ่งหวังผลกำไร 4.6 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
 4.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. รายได้.....บาท/เดือน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อคุณภาพของบัณฑิต

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนตามความคิดเห็นของท่าน โดย

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด 0 = ต้องปรับปรุง/แก้ไข

คุณภาพของบัณฑิต	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ก. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน							
1. ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับตำแหน่งงาน							
2. ความรู้ด้านการพัฒนา							
3. ความสามารถในการเรียนรู้งาน							
4. ความสามารถในการวางแผนและบริหารงาน							
5. ความสามารถในการประเมินผลงาน							
6. ความสามารถในการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้							
7. ความสามารถในการใช้ภาษาไทย							
8. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ							
9. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี							
10. การพยายามพัฒนาตนให้ทันสมัย ใฝ่หาความรู้และทักษะเพิ่มเติม							
ข. ทักษะในการปฏิบัติงาน							
1. มีความละเอียดรอบคอบ							
2. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า							
3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น							
4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์							
5. ทักษะการคิดวิเคราะห์							
6. ทักษะการคิดเป็นระบบ							
7. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและความรู้เพิ่มเติม							
8. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ							
9. มีทักษะในการพูด/สื่อสาร							
10. มีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ							

คุณภาพของบัณฑิต	ระดับคะแนน						
	5	4	3	2	1	0	code
ค.บุคลิกภาพ							
1.อดทน อดสู้งาน							
2.มีมนุษยสัมพันธ์							
3.มีความเชื่อมั่นตนเอง							
4.มีไหวพริบ ปฏิภาณ							
5.แคล่วคล่อง ว่องไว							
6.มีความเป็นผู้นำที่ดี							
ค.บุคลิกภาพในปฏิบัติงาน							
7.มีความเป็นผู้ตามที่ดี							
8.รู้จักกาลเทศะ							
9.รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น							
10.มีสุขภาพกายแข็งแรง							
11.มีสุขภาพจิตมั่นคง							
12.มีความเชื่อและทัศนคติในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี							
ง.คุณธรรม จริยธรรม							
1.การตรงต่อเวลา							
2.ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม							
3.สัมมาคารวะ							
4.ความซื่อสัตย์ สุจริต							
5.ความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องานในหน้าที่							
6.ค่านิยมที่ดีต่อการทำงาน							
7.ระเบียบวินัย							
8.ความมีน้ำใจ							
9.มีความยุติธรรม							
10.มีสติ วิจาร์ณญาณ							

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตสาขาพัฒนาชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”